

L'ESQUELLA de la TORRATXA

LA FESTA MAJOR

20 cèntims

ANY XXXVII : NÚM. 1912

BARCELONA 20 D'AGOST DE 1915

Contra les festes majors no hi poden res tots els càstigs

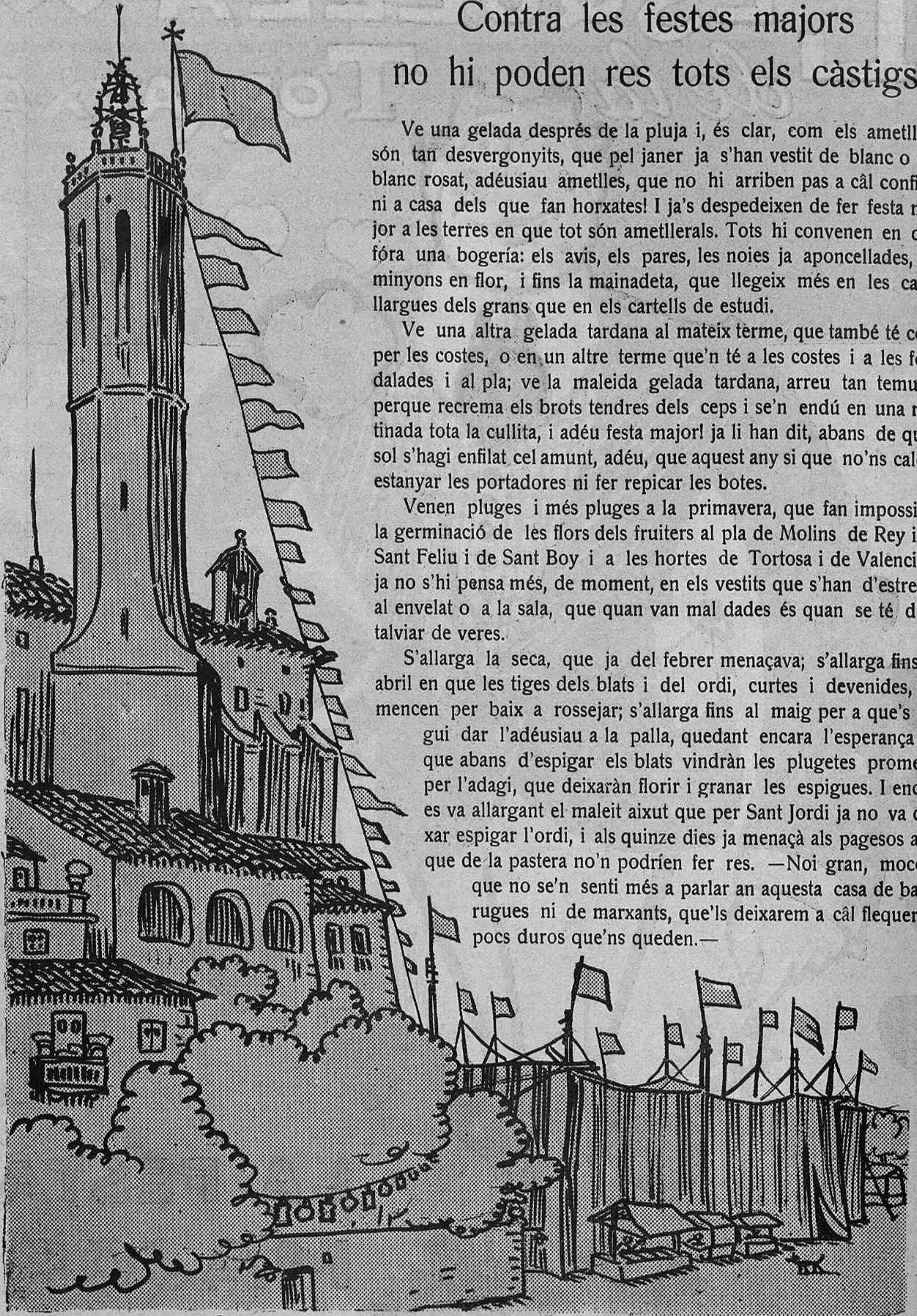
Ve una gelada després de la pluja i, és clar, com els ametllers són tan desvergonyits, que pel janer ja s'han vestit de blanc o de blanc rosat, adéusiau ametlles, que no hi arriben pas a càl confiter ni a casa dels que fan horxates! I ja's despedeixen de fer festa major a les terres en que tot són ametllerals. Tots hi convenen en que fóra una bogeria: els avis, els pares, les noies ja aponcellades, els minyons en flor, i fins la mainadeta, que llegeix més en les cares llargues dels grans que en els cartells de estudi.

Ve una altra gelada tardana al mateix terme, que també té ceps per les costes, o en un altre terme que'n té a les costes i a les fondalades i al pla; ve la maleida gelada tardana, arreu tan temuda, perque recrema els brots tendres dels ceps i se'n endú en una matxada tota la cullita, i adéu festa major! ja li han dit, abans de que'l sol s'hagi enfilat cel amunt, adéu, que aquest any si que no'ns caldrà estanyar les portadores ni fer repicar les botes.

Venen pluges i més pluges a la primavera, que fan impossible la germinació de les flors dels fruiters al pla de Molins de Rey i de Sant Feliu i de Sant Boy i a les hortes de Tortosa i de Valencia. I ja no s'hi pensa més, de moment, en els vestits que s'han d'estrenar al envelat o a la sala, que quan van mal dades és quan se té d'estalviar de veres.

S'allarga la seca, que ja del febrer menaçava; s'allarga fins al abril en que les tiges dels blats i del ordi, curtes i devenides, comencen per baix a rossejar; s'allarga fins al maig per a que's pugui dar l'adéusiau a la palla, quedant encara l'esperança de que abans d'espigar els blats vindran les plugetes promeses per l'adagi, que deixaràn florir i granar les espigues. I encara es va allargant el maleit aixut que per Sant Jordi ja no va deixar espigar l'ordi, i als quinze dies ja menaçà als pagesos amb que de la pastera no'n podrien fer res. —Noi gran, mocés...

que no se'n senti més a parlar an aquesta casa de ballarugues ni de marxants, que'ls deixarem a càl flequer els pocs duros que'ns queden.—

No rāpa l'olivera al seu temps; per Sant Pere són tan clares les olives, que ja's veu que només n'hi haurà que per posar en sols i encara si no cauen abans d'inflar-se; les tardanies presenten mal lluc... Ves qui s'apunta per soci, si la meitat dels joves aprofiten les espardenyas velles que encara no havien llençat i l'altra meitat als diu menges ni que tinguin sed no beuen, després de ballar per un ral tota la santa tarde.—Si, val més deixar-ho córrer aquet any, que tampoc se'n fiarí l'envelador ni se'n fiaríen els musics de que a mitja part els paguessim.—

I moces i hereus i cabalers sembla que se'n aconsolin, si us plau per força, de no ballar per la Mare de Déu o per Sant Bartomeu o per l'altre Sant o Santa que'ls altres anys tenen d'aguantar el cop dels predicadors vinguts de fóra i que s'hi solen amoïnar tan poc en descapdellar els seus martiris dels temps pagans, com els pintors moderns de retaules al dibuixar i colorir la escena culminant del seu sacrifici, que'l senyor rector els hi va encarregar després de rumiar-hi trenta nits seguides.

Sí, tots troben, quan encara és lluny, que fóra una bogeria llogar orquestra i fer envelat o guarnir sala per la festa major que l'any passat va ésser tan alegre.

Però passen setmanes, i les xardorades del juliol, que sembla que tot tindrien d'aclaparar-ho, al jovent els hi donen nova vida, com a les cigales. I com que d'ençà de la darrera prèdica dels frares, fan tanta de bondat, igual que les xícotes, ve que la tristesa ja tota s'ha esbravat i que's recobra la confiança. Bé o malament els camps s'han llaurat per rebre per Santa Teresa la nova llevor; escatimant un xic d'aquí i un xic d'allí, quan ja's creia que a la fleca no voldrien fiar, se troba que encara no s'ha gastat tot lo que l'any darrer va estalviar-se... i sumades bondat i confiances i estalvis, que tot se pot sumar, encara que'ls mestres d'aritmètica ho neguin, ve que ja mig se'n pot parlar dels dies que falten per la festa major; ve que'ls pares se donen per la pell quan senten parlar d'una festa sense baralles de la colla dels de dalt amb els de baix i sense fantasies de Muixins ni de Trullassos. I si el pare fa com aquell que no's dóna, ja ve l'avia o la mare a acabar-ho d'apedaçar.—Fent-ho tots plegats resurt a cap diner, i el jovent té de divertir-se, que ja ho veus que tots hem treballat com uns arrastrats i tots hem aprofitat lo que quasi bé no podia aprofitar-se.—

I, vaja, que ja hi som a la festa major, i que és més gran que altres anys l'alegría, perquè tots ballen plegats i sembla que s'han acabat per sempre més les saragates. Que'l fiscorn ha espifiat; que al envelat no hi ha catifa; que no s'ha pogut fer venir un predicador de Barcelona? Bé, i què? No s'ha ballat igual i encara amb més armonía? No han seguit els mateixos festeigs i no se'n han lligat més de nous, per ventura? No s'han fós aquelles rencunies que, fins als de la mateixa sang, tenien allunyats els uns dels altres?

I aquesta és la gloria de les festes majors, quan van mal dades pels pobles: que apaivaguen les passions que altres se cuiden d'engrunyir per tirar a totes les families de ses talles. Dues o tres orquestres, dos o tres envelats, amb lo seguiment, quan hi ha contrapunt, de vestits que a les filles de comparets o de menestrals les fa semblar marqueses... tot perquè'l senyor diputat vegi de quin partit està la força i on li convé decantar-se per no perdre les vinentes eleccions... una festa major de fantasia i de baralles, sí que ho és una ruina pels pobles.

Però no una que vingui després d'un càstig del cel, que tampoc sol enviar els càstigs l'un darrera l'altre. Quan l'alegría és a la sala, la tristor puja l'escala. Ja ho sé, però també sé que no se solen perdre totes les cullites, i que moltes vegades lo que n'esguerra una en prepara una altra de bona de debó. Per això hi ha cullites d'istiu i tardanes i fins cullites de plé hivern. La qüestió és que un terme no s'ho jugui tot en una carta.

Perquè si se li juga i s'esguerra la cullita, allavors sí que adéu festa major! que ni amb fluviol i tamboril es faràn ballades a l'era.

No és res una festa major i ho és tot: materialment avui dia quasi tot prosa, i tan igual la d'un poble a la del altre de la mateixa rodalia, que no és més igual una gota d'aigua a una altra gota. Però fins en aquesta prosa dels balls i dels sermons, fets amb motllo, hi ha la espiritualitat dels que hi venen de tan lluny al envelat i a l'esglesia, atrets, qui sab si per donar la darrera abraçada a la mare, si per aquelles campanes que'ls donaren la benvinguda al arribar al món i que a molts els acompanyaran amb lo seu sò quan els veïns del costat i del davant de casa seva els porten en un baiart al fossar del poble.

Perquè n'hi ha que no se'n recorden gaire d'on són fills, quan estàn amoinats pel negoci. Però hi tenen d'anar de tard en tard a veure els pares, i per veure als pares trien la diada de la festa major. I quan estàn malalts, també tenen de fugir-ne de ciutat, que la confiança en la sanitat del poble, on s'ha passat la infantesa, és la darrera confiança que's fon.

I allí s'hi va i s'hi cura o s'hi llença el badall darrer, que no tot ho curen els aires i els cuidados de la mare i de les germanes.

Però és encara amb certa conformitat que s'hi llença. Plorat per la familia, planygut pels veïns, acompanyat per aquelles campanes que, segons com, també alegren les festes, és altre morir que'l morir cuidat per una vetlladora. Tot és que'l campaner les toqui d'aquesta o de aquella manera les campanes, que en molts pobles de campanes no n'hi ha més que dues, i a la mateixa Seu de Barcelona no crec que n'hi hagi gaires més que mitja dotzena, contant les dues del rellotge que toquen les hores i els quarts.

PERE ALDAVERT

Sermó i ofici amb orquestra

Un a un o dos a dos, com els soldats de quota an els quartels, arriben els regidors a la casa de la vila. Els hi diuen «Déu vos guard» l'agutzil, que aquell dia porta vara, el secretari, que porta jaquet i l'oficial que porta a sobre lo bò i millor.

La musica espera a fòra; els components han cercat l'ombra i la taberna; beuen barreja i fumen cigarrets (naturalment de music) i fan broma de viatjants de festes majors.

Arriba el batlle quan toquen la rematada i la comitiva se posa en moviment.

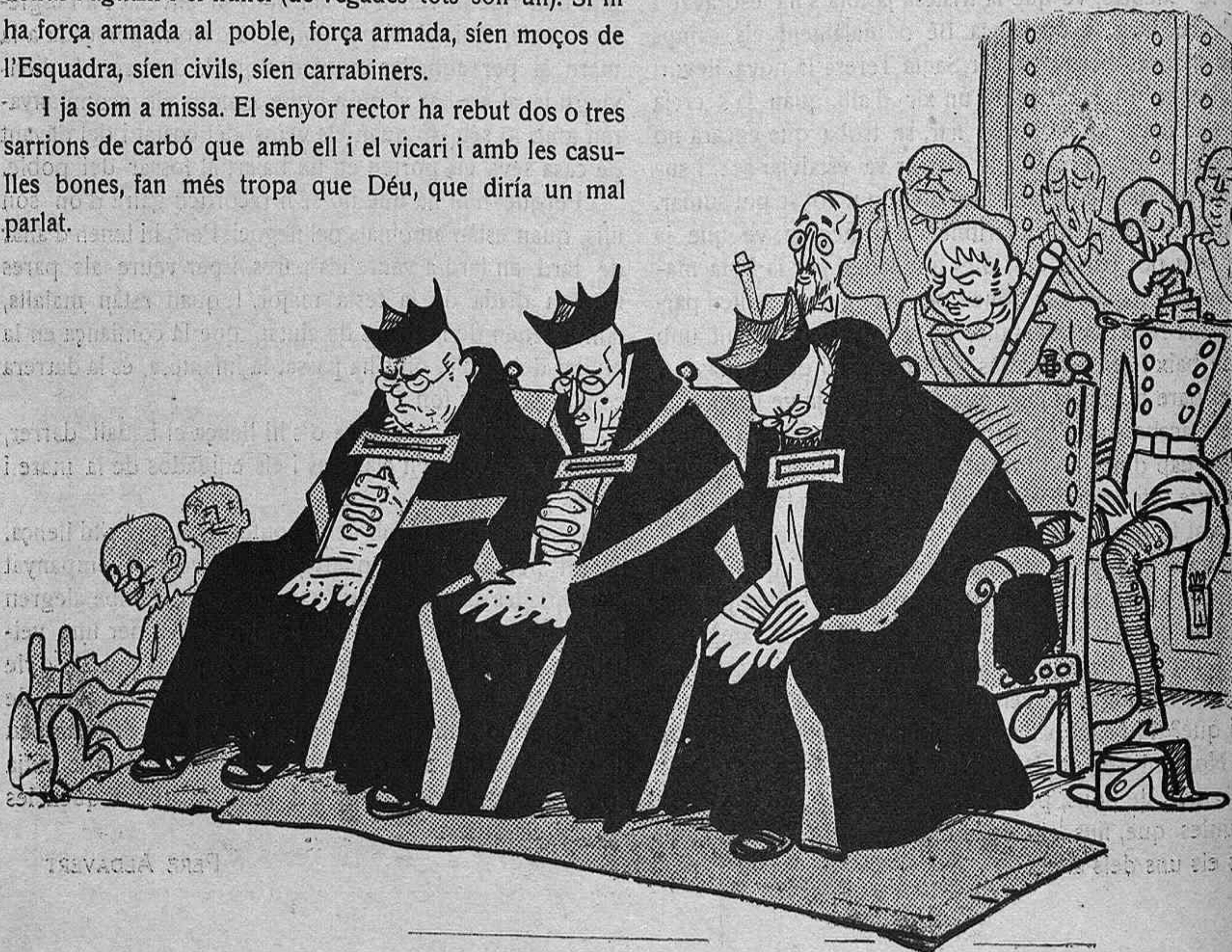
La musica al davant tocant la marxa dels pinçans, després els regidors, el batlle a qui fa costat el secretari i detràs l'agutzil i el nunci (de vegades tots són un). Si hi ha força armada al poble, força armada, sien moços de l'Esquadra, sien civils, sien carrabiners.

I ja som a missa. El senyor rector ha rebut dos o tres sarrions de carbó que amb ell i el vicari i amb les casulles bones, fan més tropa que Déu, que diria un mal parlat.

L'Ajuntament entra i pren seient en el presbiteri; el temple és ple; a les cadires abunda la colonia estiuejanta i les noies del poble presumeixen; en la foscor de les capelles hi ha la joventut masculina, que hi va més per fer taral'la que per devoció.

Un senyor foraster, que se les dóna de compositor, s'ha inventat un ofici i s'estrena en tal dia com avui; ell toca l'orgue i unes noies, de la colonia, canten:

Gloria, Gloria,
Gloria, Gloria,
Gloria, Gloria
Excelsis Deus.

Fa molta calor, la gent comença a empipar-se, uns badallen, uns altres dormen i els demés se'n anirien si no fós pel que diràn. Es aleshores que surt de la sacristia un capellà de mitja edat, amb una borla blava i vermella en el boneto.

Aquest capellà s'agenolla davant l'altar i, quan s'alça, el batlle i l'obrer l'acompanyen a la trona, els sarrions de carbó s'hi asseuen i un barra des de dintre una capella diu:

—Vamos a ver la verdad.

El predicador comença:

In tempus malignus, iræ divana super homnes est. Maria advoca perillos, et san Martinianus. (San Gerónimo).

Hi ha un gran silenci. El predicador arrenca:

Ya la veis, queridos hermanos míos en Jesucristo, San Martiniano, vuestro patrón, el que cubre con su manto vuestras cosechas para que no las devasten las piedras del cielo, ni las queme el Sol, ni las aguas de la tierra se las lleven, celebra hoy su fiesta y os convida a su casa que es la casa de Dios.

Ah, queridos habitantes de Vilabaixa y protegidos de San Martiniano! Ah! qué goce el vuestro, al encontraros en el domicilio de vuestro protector para decirle:

—Por muchos años.

—Felicidades.

—La Virgen le acompañe eternamente.

Ah! quién pudiera ser el más mísero de vosotros y tomar parte en este convite espiritual.

Pero, no! Apártate de mí, envidia. Al vestir estos hábitos juré rechazar para siempre más la repugnante lujuria, ser humilde, diligente, frugal, no es la serpiente envenenada de la envidia la que tiene que morder mi corazón.

Sed felices con vuestro padrino, disfrutad en este festín espiritual que os brinda hoy. Yo, humilde sacerdote, mientras, estudiaré sus virtudes, que si una migaja recogiere sería el más alto galardón a que podía aspirar mi

vida de siervo del Señor.

San Martiniano nació en Antioquia, (en Antioquia, eh?) Fué obispo, pastor y mártir.

Reverenciadlo y amadlo.

Ya sé que lo haréis.

Y, cómo no? Sabiendo que merced a sus preces las palmeras del desierto y las higueras de los huertos daban dátiles dulces como la miel y jugosos como las ubres de las vacas. ¿Lo que hizo por aquellos indígenas no ha de hacerlo por vosotros?

Vuestro dignísimo alcalde, el Magnífico Ayuntamiento, la Colonia Veraniega, los jóvenes de la población,

todos, todos os habéis congregado para felicitar a San Martiniano en esta fecha en que celebra sus días en el cielo.

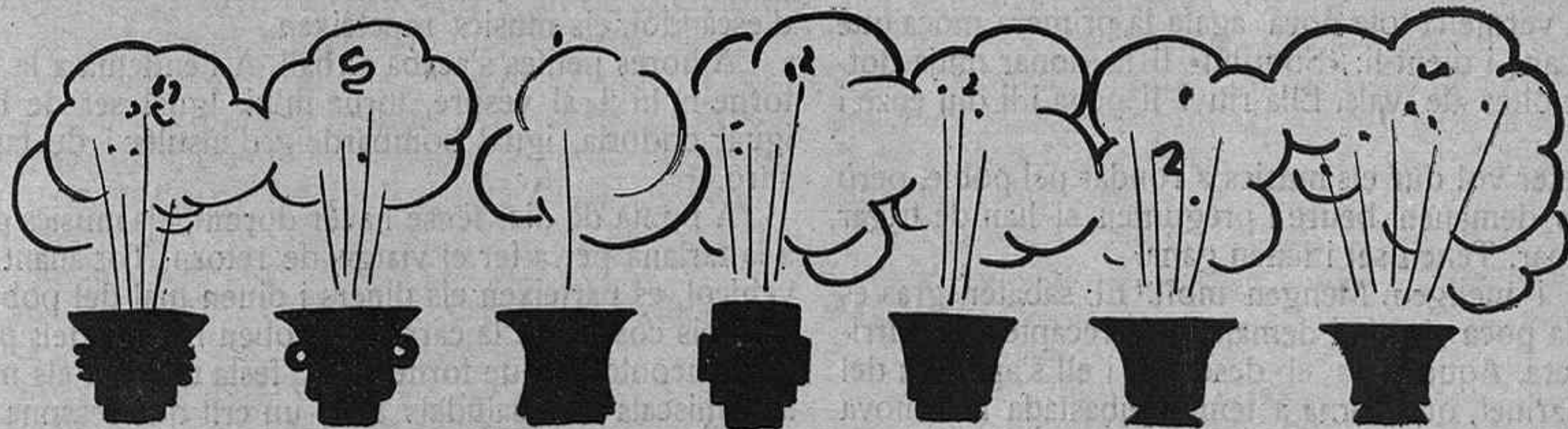
Recemos un padre nuestro y un ave-maría para que os proteja las cosechas. Amén.

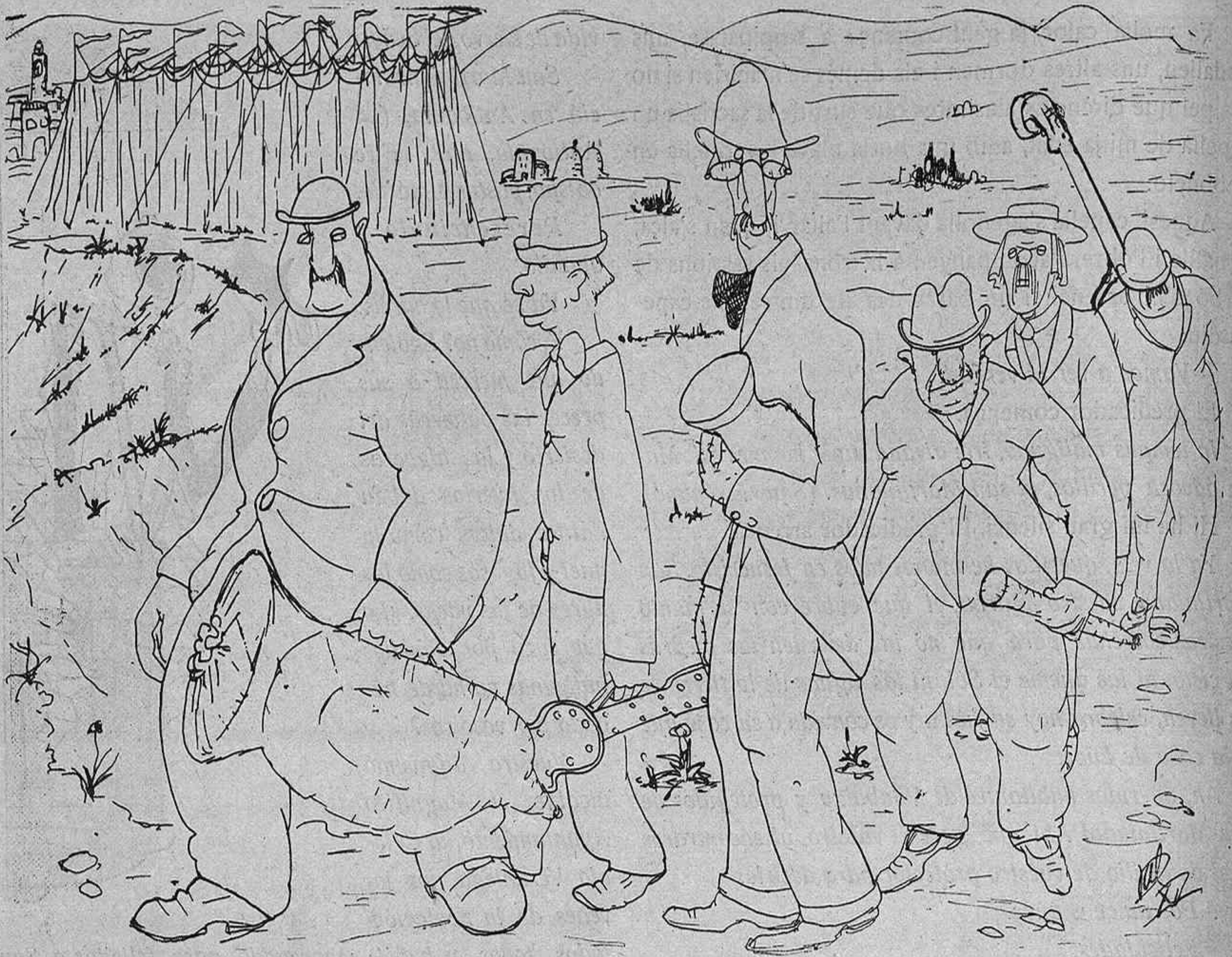
Molt bé; després alcen Déu, la banda toca la Marxa Real i a fòra fan petar morterets i un noi pren mal. L'ofici s'ha acabat. L'orquestra sona una polca i la gent se'n va.

De la polca que tocaren, una amiga meva molt bromista que balla en un music-hall, ne diu la *Marcha de los cabritos*.

MORITZ XV

Els musics

Ara arriben, ara arriben!... Els musics de l'envelat venen amb la tartana plena que no s'hi cap. Es a boca de fosc.

El sabater gros que toca el fiscorn sua i renega.

El del contrabaix s'ha adormit com un benaventurat, malgrat el tràngol del viatge.

El clarinet, jovincell barber *còrrido*, s'ha declarat a la minyona que seü al costat d'ell i l'idili ha florit entre pols i sotragades.

El de la tenora ha discutit de musica amb un *americano* i li ha revelat que té una òpera per estrenar, però que no troba empresari.

Els altres companys han parlat de política, de dones, de collites, d'aventures i de rivalitats de vilatge.

Al passar pels carrers del poble, un fadrí que du una gran faixa vermella tota nova, agafa la primera moça que li ve al alcanç i dient-li: «Som-hi!» li fa donar mitja dotzena de voltes de vals. Ella riu i li pega i li diu enze i talós.

El cafeter vol dur els musics a rondar pel poble, però els musics demanen beure i pregunten si han de trigar gaire a sopar. Tenen set i tenen gana.

Beuen i mengen. Mengen molt. El sabater gras es plany de la poca vianda i demana més recapte a la garri-da hostalera. Aquesta fa el desentés, i ell s'apodera del plat del clarinet, que torna a tenir embastada una nova conquesta d'estiu, amb una forastera lletja, però idealitzada per les circumstancies.

I, en havent sopat, cap a l'envelat falta gent. Comença el ball. La jovenalla té dret de ballar. Des de la primera tocada, demana la repetició, i devegades fa repetir dugues o tres vegades. Els bons musics mormolen, i repeteixen. Emperò, després de la mitja part, mostren un poc de resistència. Davant d'això, els aplaudiments dels saraistes se converteixen en xiulets estridents, i una cridoria d'insults i males paraules esclata dins l'envelat.

—Dropos!

—Musics de mala mor!!

—Droooos!

Alguns musics, en veu baixa, tornen la pilota. Altres s'ho escolten com qui sent ploure, acostumats com hi està. A l'últim, el del fiscorn s'enfutisma, avença un parell de passes, i crida, amb tó d'injúria suprema:

—Calleu, pobres!!!

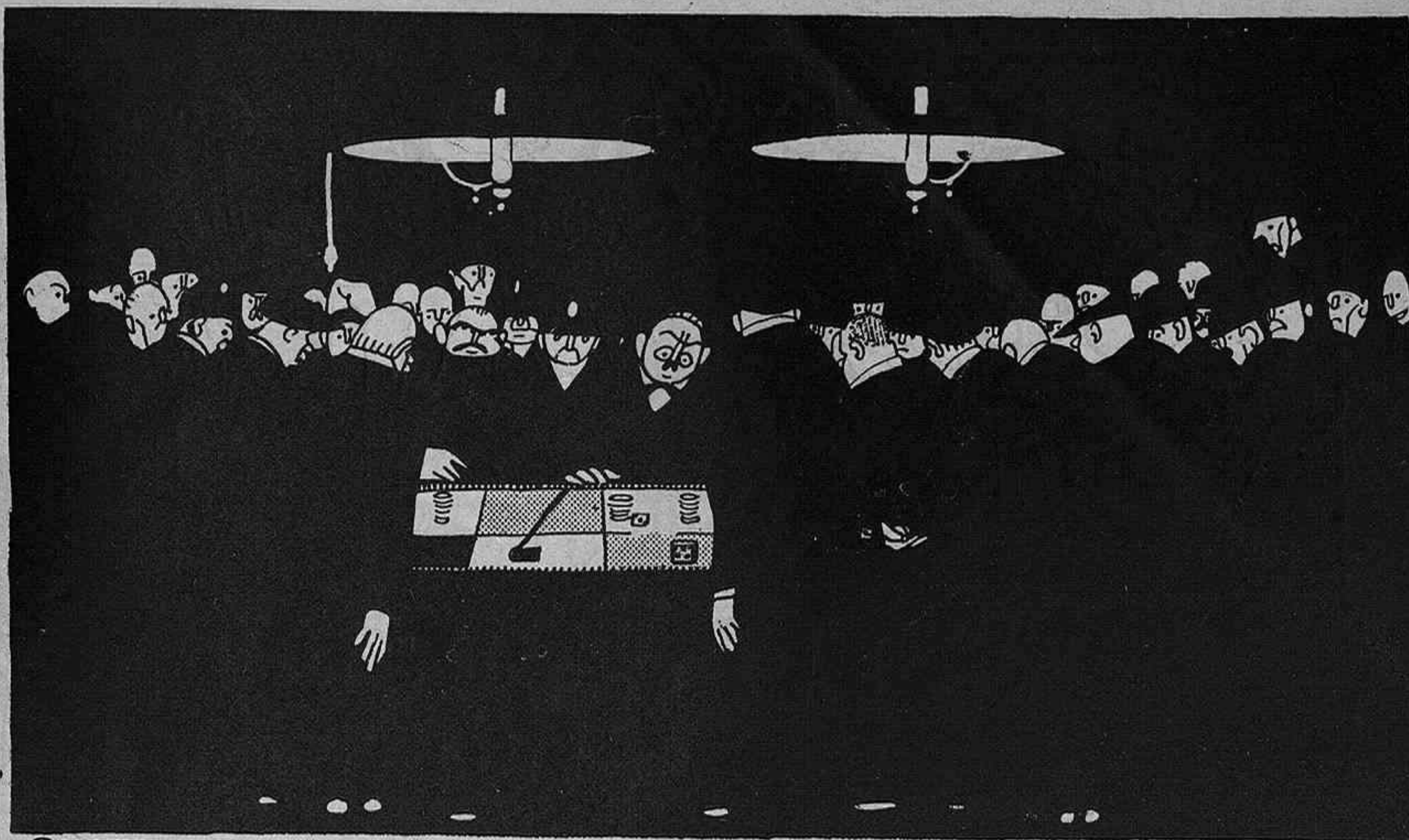
Damunt l'emposticat dels musics cauen boles de paper i taps de suro de gaseosa. Després de deu minuts d'escàndol, els musics repeteixen.

A hores petites s'acaba el ball. A l'endemà a la tarde, torne-m'hi. I al vespre, torne-m'hi. Igual set de ballar, igual cridoria, igual bombardeig d'insults i de taps de suro.

A punta de dia, sense haver dormit, els musics pugen a la tartana per a fer el viatge de retorn. Tot anant en el vehícol, es parteixen els diners i diuen mal del poble.

Pels costats de la carretera troben fadrins dels pobles dels encontorns que tornen de la festa major. I els musics adormiscats són saludats amb un crit que ressona en la calma nocturna:

—Droooos!

Parrera 4.

El set-i-mig, el vinticinco i els ossets

Festa major sense jòc, festa major migrada. No sé què ho fa ni vui saber què ho fa, però el certus que major o no major quan de festes se tracta els primers que surten a la via pública a anunciar la fausta nova són els personatges de la baralla, siguin reis, siguin cavalls, siguin... diem-ne sotes. Els viatges reials, els viatges de ministres i tantes altres solemnitats per l'istil me guardaran de mentir. Al *groupier* podrien cantar-li allò de: *Tú eres la paz*.

Però anem a la festa major. En aquesta, l'amo del jòc, l'organitzador del jòc, la casa que diguessim, és el cafeter. El cafè sempre és a la vora de l'envelat; si el ball se fa en la sala aleshores millor per el cafeter, perquè la sala i el cafè són un mateix edifici i la parroquia pot anar *del coro al caño y del caño al coro*, sense sortir de cobert. Ara anem per parts; per aquell que no hi va a jugar sinó de *mirón* o tot lo més a exposar prudentment dugues pessetes, lo interessant són: la sala del crim, els fotils del crim, la concurrència, els jòcs que's juguen, l'autoritat enganyada (?) i el cafeter fent l'anguila. Altres aspectes hi han però no tenim temps ni espai, ni paciència.

La sala del crim (en descriurem una, pel demés totes s'assemblen) és gran, hi han dos billars un de caramboles i un altre de *palos*, aquest amb quatre o sis ous, sovint amb sis, un billar com una mona de Pasqua. Al voltant de l'habitació un banc corrido, a les parets taqueros i uns quadros de noguera dintre dels quals poden llegir-se i admirar-se les regles del noble joc del billar. A l'habitació, o sala o com vulguin dir-ne, s'hi puja per una escaleta estreta per la qual no més pot passar-n'hi un. Dos portes més de sortida i un balcó des del qual ningú se trencaria cap cama si saltava an el carrer.

El billar de caramboles serveix per a fer el vinticinco que seria un joc d'habilitat lliure si no hi haguessin boles i tarotes i el setze per tot arreu.

En el billar de *palos* hi fan una creu al mig. Bones,

males; bones, males. Amb aquestes ratlles un cubilet, dos daus i quartos; ja ho tenim tot arranjat.

Les cartes, com a jòc de festa major, inspiren cert menys-preu. S'hi pateix massa. Que's quedin per a els senyors de baix que enlloc de jugar al tresillo de deu cèntims els fan de a ral i amb duro de *pajarito* per a celebrar la gran diada.

La concurrència és, pot-ser, lo més divertit. Se divideix en dues categories: els del poble i els forasters.

Els culs de cafè de poble són gent coneguda a l'hivern i a l'estiu, perquè fa calor tallen un *monte* modest en el que no s'admeten salts, ni *elijan*, ni entresos. Carta contra carta i enllestim depressa. Si poden ficar-se a la taula de tresillo dels forasters estiuecs ho fan. Ne saben tant o més que ells i juguen amb més prudència. Els jugadors d'aquell dia són pagesos. Aquests corren molt perill, habitualment són els víctims.

Dels forasters jugadors no'n parlem, aquests són del ofici, ne saben més, coneixen els alts i baixos dels billars de Catalunya i el pès dels daus de tots els cafès del Principat. Se crien per tot arreu però molt principalment a Sant Andreu, a Sans i a Badalona.

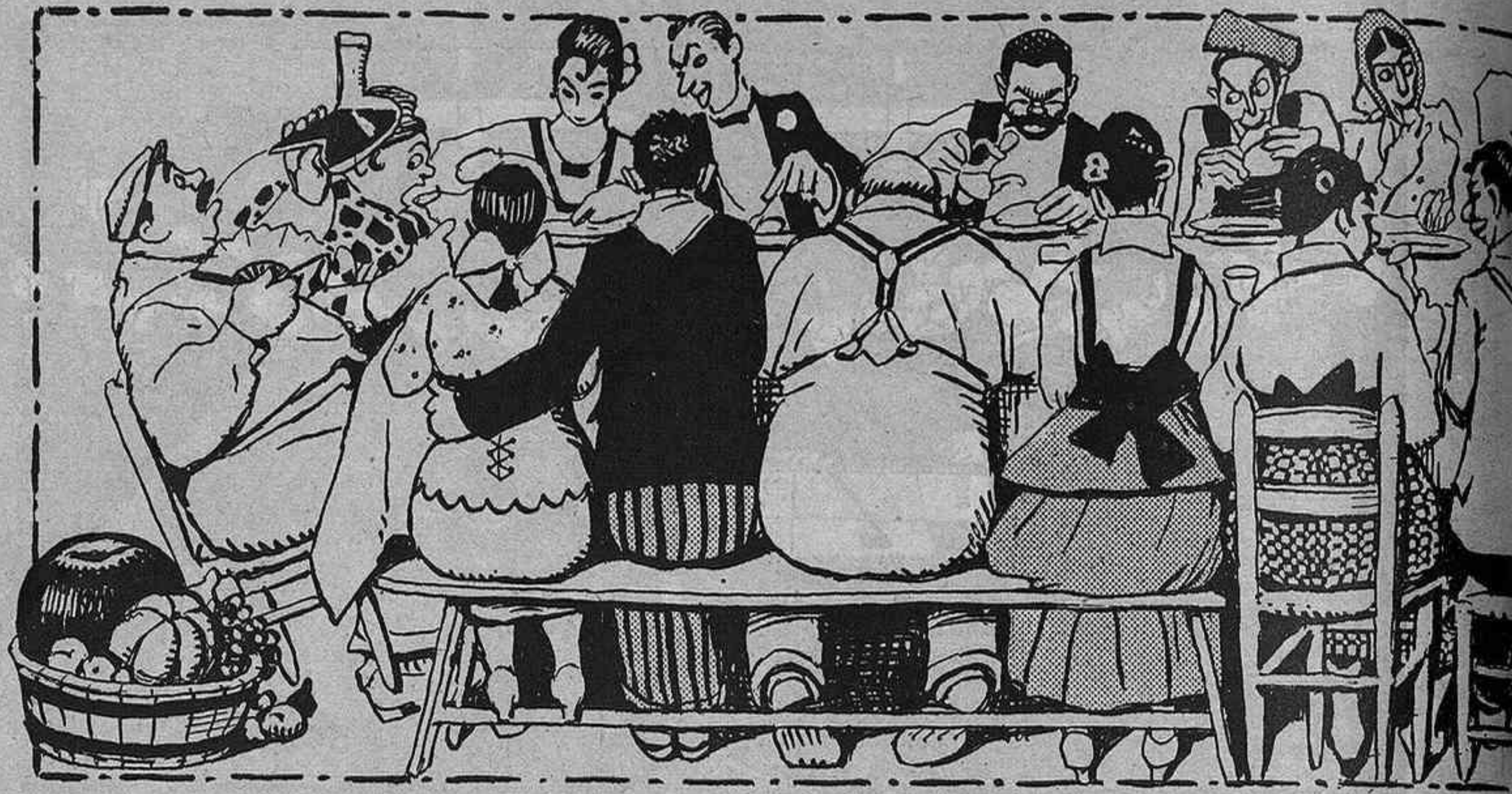
L'autoritat enganyada són els civils que beuen a baix i se miren les parelles que ballen el rigodons i el vals de socis i escolten el cafeter que els parla de lo terrible que deu ésser la disciplina militar, de lo lluit que està el ball, de un amic séu que és coronel de civils, d'esperitisme, senyors, d'esperitisme, dient-los-hi:

—*Newton, Condorcet, Halley, entre los difuntos, hoy Camilo Flammarion, el gran Camilo Flammarion, profesas estas ideas.*

I a dalt, res, res, bones!

El cafeter anguila fa arreglar un bon sopar, ell sab pla bé que ningú gasta tant com un jugador que guanya sinó fós el jugador que perd.

Això ja ho feu notar el cèlebre cavaller Casanova.

El dinar

El dia de la festa major de Vilatova no faltó mai al dinar de cà la tia Tecla. Ja podeu assegurar que l'any que no hi sigui, la tia Tecla portarà el mocador del cap ben negre.

Al saltar de la tartana, ella ja m'espera.

—Que portas algun paquet?

—Sí, un farcell de gana.

—Ja la deixaràs tota; no t'espantis.

—A quina hora dinem?

—Per ara, tots bé, gracies a Déu. A la una en punt, com sempre.

—No hi ha de què.

—Ves a la cuina. Treu-te la pols i renta't la cara, que sembles el rós de l'Hostal.

Segueixo el consell de la tia Tecla i entro a la cuina. Allà dintre treballen com unes negres la Pona, una vella cuinera famosa perquè una vegada va coure una caçola de caragols per a en Castelar; la Pepa, una criada de bon regent que ha servit a Barcelona; la Sileta, minyona de la casa, i la senyora Tuyas, una forastera que té la mania de fer nosa a la cuina i després a l'hora del dinar no té mai gana.

Al entrar toco les galtes a la Sileta, clavo un pessic a les anques de la Pepa, dono una empenta a la senyora Tuyas, faig la riulla a la Pona i m'emporto un coro d'interjeccions variades, no faltant-hi un carinyós *murri!* i un irat *insolent!* Jo em trec el gec, ompló un gibrell de la aiguera, m'hi fico de cap, i després d'aixugar-me i de afanà un parell de pressecs de una cistella, m'en vaig a *La Familiar* a menjar-me els pressecs i a beure un got de vi per a fer gana.

A tres quarts de una ja torno a ésser a cà la tia Tecla perquè cap barrut me prengui el lloc que cada any ocupo a la taula. Els fusters encara claven taulons.

—Posa dues pots més, Tano, diu la tia.

—Que serem gaires?

—El *Pedrito* vé aquest any amb uns quants amics de Barcelona, tres o quatre o cinc o dèu, no ho sé ben bé del cert. I no posis mala cara que no faltarà teca.

Comencen a entrar convidats. El senyor Pere, de Terrassa, amb el noi, un bordegaç de divuit anys que encara es furga el nas amb els dits; *don Pablo*, un *americano* que és cosí de lluny de la tia Tecla, amb la *Purita* i la *Soleà*, dugues filles de trenta anys cada una i trenta kilos entre totes dugues; l'oncle Silvestre, germà de la tia Tecla que com cada any ha comparegut de Vall-lardona amb la dona, un cistell de cerves, set criatures, dos pollastrets i una coixinera de ginjols; l'Eloi, un ex sargento del Xic de les Barraquetes que havia fet la guerra junt amb el marit, que al cel siga, de la tia Tecla; el Benet de Rubió i el *Trementina* de Carme, dos sarauistes que no hi falten cap any i encara ningú sab de què coneixen a la tia, i tres o quatre cares més per a mi completament noves.

—Apa, gent; a taula! crida la tia.

Entro al menjador, m'assento al meu lloc (la dreta de la tia) i comencen a omplir-se les cadires posades al entorn de la taula. Quan tot és tan ple que tots els colzes es toquen, entra en *Pedrito* seguit de sis galifardeus més amb més cara de gana que de vergonya.

El meu cosí *Pedrito* vé a dar-me un copet a l'espatlla i un dels seus amics, *el trempat* de la colla, m'agafa els dos plats que tinc al davant, els posa de cara i fent-los refregar arma un soroll de mil dimonis.

—Pona! Pepal crida la tia. Pareu a l'eixida la taula vella i que hi vagin a menjar les criatures.

—Ah, no! diu el senyor Pere de Terrassa; el meu *Jaimito* no se separa de mí. No tastaria una gota de pa.

—Ni una llesca de vi, diu rient l'amic bromista.

—Tot s'arreglarà, diu la tia Tecla.

I efectivament tot s'arregla, estrenyent nos una miqueta més i anant a seure a la tauleta separada les set criatures de l'oncle Silvestre.

Col·locats cada hu al seu lloc comença a venir vianda. Com sempre n'hi han uns que volen arroz i altres que els agrada l'escudella, la tia Tecla ha fet fer escudella es-

pessa amb castanyes, pinyons, faves, troços d'ànec, patates i garrons de tocino. És un plat riquíssim que la concurrència s'endrapa entre un religiós silenci.

Ofegat el primer plat amb uns quants tragos de vi de quinze graus, el *bromista* ja tira un pinyol d'oliva a don Pablo que no s'enfada perquè nota que la *Purita* mira amb bons ulls al *bromista*.

A la carn d'olla també s'hi fa mal perquè aquell ànec sense, aquelles rodanxes de botifarra i aquella pilota, se empassa com bresques acompanyant hi quelcom d'una plata d'amanit on s'hi veu tomàtec, pebrot, olives, auberginia, cèva, carbassó crú, enciam i bitxo.

Després vé un platillo amb peres dolces com arrop, tan dolces que demanen vi a tot drap.

Ara vé l'especialitat de la noia de la casa. Són uns farcellats de carn, lligats amb cordill, amb un escuradents que'ls travessa i amb un troç d'ou dur amagat a dintre. El plat és alabat unànimement i honorat amb una tanda de gots de vi que esparvera. El *tranquil* ne fa un elogi sinó que hi troba que en aquell plat ens hi han amagat l'ou. Riulla general menys de la *Purita* i la *Soleà* que no ho entenen.

Venen de tanda els clàssics pollastres amb sanfaina. L'oloreta que llencen fan cobrar nous ànims als convidats que'ls devoren i els remullen. L'Eloi, una mica papequina, explica el *foc de Sant Guim* a un dels amics del *Pedrito* que s'escau a ésser del *requetè* i arriben a punt de espinyar-se els bigotis. No se'ls espinyen, gracies a la intervenció d'en *Trementina* que's diu Pau, i es posa entremig dels dos bel·ligerants.

Posen sobre la taula una greixonera amb un bè rostit i al vol hi col·loquen plates de pebrot amanit. La concurrència s'atipa de carn rostida i pebrot vermell i el vi s'encarrega de fer-ho passar coll avall.

I després dels pollastres i colomins que fan sempre de virolla a tots els dinars de festa major, venen les postres: mató, amb llet de les cabres de la tia Tecla; els ginjols i les cerves de l'oncle Silvestre; dos melons que ha fet portar el *Pedrito*; quatre rams de plàtans, obsequi de

don Pablo; una plata de crema que com no abastaria per a tots se porta *íntegra* a la taula de les criatures; ametlles torrades, pances, galetes i demés *postres de music*; una coca amb pinyons i sucre i una riquesa de plates de pomes, peres, pressecs, raim, prunes, aubercocs i nespres. Les ampolles de vi ranci queden buides abans de posar el cul a les estoballes i els amics del *Pedrito* estan ja tan alegres que canten el *Ven i ven* amb gran escàndol de les americanes.

La gatzara va creixent i s'interromp de sobte sentint un truc a la porta.

—A! Maria!

—Qui hi ha?

—Que ballaràn els nanos?

—Que ballin!

I sense fer cas dels nanos continua la gresca fins que escandalitzats don Pablo i ses filles, borratxo l'Eloi, marjats en Silvestre i les seves criatures, tips de menjar, beure i cridar els companys d'en *Pedrito* i fent tantines els demés, desfila tot-hom de la taula deixant-nos sols a la tia Tecla i a mi entremig d'un devassall de pinyols, pèles, vi vessat, plats romputs, òssos de tota mena de besties i tovallons fets un fàstic.

—Bon profit, tia.

—Gracies, noi. T'ha probat?

—Encara no ho sé.

—Doncs, que aprofiti.

—Gracies.

—No hi ha de què i fins un altre any.

I, efectivament, fins a un altre any si Déu ho vol.

JEPH DE JESPU

LA RECAPTA

Els firaires

Una festa major sense fira és com una flor sense flaire... de quincalleria. De firaires, igual que de persones, n'hi han de moltes menes. N'hi han d'aristocràtics, que van només a les festes majors de les poblacions de categoria i es fan portar els trastets pel tren, i encara que dormen dins l'establiment, són gent que tenen algun quartet arreconat i quasi bé treballen per vici. N'hi han també de democràtics, i aquests sí que, pobrets! són ben de plànyer. De aquests volem parlar. Van d'un poble a l'altre com vagabonds, darrera les festes majors, i allí on poden (o allí on els manen) paren el carro, que si no és com el de *L'Alegria que passa* mereixeria ésser-ho, i allí on para el carro paren la barraca i paren ells per uns quants dies, amb tota aquella requincalla de objectes a deu cèntims la pesa.

En els poblets de poca categoria ja'ls esperen, i quan arriben i munten les dues o tres barraques de fira, allò és un desfici. Les noies compren alguna anell d'aquelles de filferro amb rubins i els joves alguna agulla de corbata amb vidres de cul de got. Les mares se firen pels fills i aquells modestos establiments semblen de vegades els grans magatzems d'*El Siglo*.

Això si no hi han alguns cavallets d'aquells amb piano que grinyola, que aleshores s'ho han de compartir amb l'aparell destinat al esbarjo de la quitxalla i fins dels grandassots.

Les barraques de firaires per a ésser ben típiques, han de tenir, ademés de la seva corresponent estesa de quincalla, joguines i altres objectes, una diguem-ne rebotiga, un recó per a dormir i jaure, ja que això de menjar ho fan davant del públic damunt dels prestatges. Ademés han de portar il·luminació. L'invençió de l'acetilè fou una gran cosa per a aquests establiments ambulants, com ho fou per a els envelats i per a altres coses. La barraca del perfecte firaire té, doncs, il·luminació acetilèna que, si no és una perfecció, resulta, comparada amb el petroli, un veritable avenç. Els firaires acostumen a ésser dues persones: un home i una dona. De vegades són tres, perquè tenen algun fill o nebot. De vegades són més, perquè tenen més família. Però no'ns hi fem amb la família.

La tàctica del firaire està en fer pagar unes quantes pessetes (no gaires) a un objecte que val un parell de ralets a tot estirar.

Amb això n'hi ha prou per a fer-se el càrrec que, per molta gent (apart la vida quasi vagabunda), resulta un regular negoci fer de firaire, i que les penalitats de dormir sota una vela es veuen un xic compensades i tots queden contents. Els pagesos i les pageses amb lo que han adquirit, i el firaire amb lo que hi ha guanyat. Per això quan els ecos de la ballaruga de l'envelat, en el darrer dia, encara no s'han apagat, el bon firaire plega la barraca, i nou jueu errabond marxa amb el carro carregat de taulons i caixes cap a un altre poble, on ja sab serà rebut amb alegria, ell i el piano aquell dels cavallets, que grinyola planyívolament el darrer *couplet* ciutadà... —HIP.

L'Oca Major

Quan veieu alguna d'aquelles oques blanques i cendroses, que semblen, pels séus posats, persones de sa casa, i que cor d'oca què vols cor d'oca què desitges, no'ls hi planyen cap aliment, si teniu bons sentiments o sou amic d'animals o plantes, planyeu-les. Estàn condemnades a mort: és que la festa major s'apropa.

L'oca és el símbol, el tot, l'apoteosis. Es el signe germànòfil dels dinars de festa major. Un dinar de festa major sense oca, és com una casa sense infants, un altar sense Sant i un poble sense ajuntament. Aquesta bestiola casulana, que veieu mestressa del corral, que borda als homes i a les dones, que sembla que'l femer li ve estret, que's passeja vanitosa com si tingués un rei d'oca al còs, estem segurs de que's fa càrrec de que té una posteritat: la posteritat del moment més solemnial de la festa. Ella sab que, un cop sia morta, se li faràn tots els honors que pugui tenir un general, un bisbe o un senador del regne.

Tant és aixís, que tot-hom l'*aprecia*, que no se li plany res an aquest món, i se li donen tants requisits que fins no ho arribem a entendre. Tot-hom diu que'l greix d'oca embafa i tot-hom treballa perque en tingui. Ningú creu en una oca grassa, i tots l'alimenten perque en sigui, i és que una oca és com una dida. Ningú se la mira com a dona sinó com a criadora, i una oca esbelta no és dida ni oca; i, com més greixosa és, mol més atipa.

Figureu-vos un dinar, on tenen de menjar uns parents, que arriben de dèu hores lluny i a peu i amb gana atrassada, que no tinguessin una bestia per fer *frenta* an aquells parents, o la casa faria un mal paper o es menjaríen el corral amb tot el bestiar i els séus *còmplices*. Figureu-vos un dinar que hi ha qui l'espera tot un any, que hi ha qui es diu: «No mengis avui que ja menjaràs a tal temps», que és un fita de la vida; que també es pensa: «Avui fa tants anys que sé que's va morir l'avi, perque em recordo que vaig menjar oca»; si no comptessis amb un plat *magnus*, per treure'ls d'aquell compromís, quin *desdoro* per una casa! I figureu-vos que hi ha qui compta aquell dinar mateix que un misteri. «Abans, en l'oca, i després de l'oca». Si no hi hagués un animaló vingut al món per aquestes diades, què seria de les tals diades? Sentència i màxima exemplar: Els pobles que no mengen oca encara no tenen calendari.

I no és pas que an aquests dinars de festa major, no es mengi bé... i molt... i més... i encara un xic més. Primer, una escudella amb tants *elements*, que un s'hi perd si els vol es-

brinar. Darrera d'aquell bullit, tot lo que ha servit pel bullit que allò és el verdader bullit. Després el conill, aquell conill que, si no fós que no s'hi assembla, diríem que sembla una pantera amansida, per a ésser cuinada quan Nostre Senyor li ha destinat l'hora; aquell all-i-oli concentrat, que s'hauria de pendre amb compta-gotes i que's pren amb grans llesques de pa; tot seguit aquell fricandó amb muxarnons com pedregada, i per fi aquell gall, el *gallus máximus*, el que ha tingut *relacions* amb totes les *gallináceas* de l'era propia i d'altres eres, sense mirar colors de gallina, el que ha gratat tots els rostolls dels *suburbis* de la masía i el que amb la cresta com un bitxo ha cantat l'eixida del sol de tot un any de matinejar, i que sembla que porti sustancia de tota la seva encontrada; i tot això que si no's menja, és que'l món es torna neurastenic, amb postres i amb fruites i amb mel, i amb aquell pa de pecic que dubta en essent a mig coll... però que a copia de vi un se'l empassa. Es menja, es menja abundós, es treu el ventre de mal any; però tot allò és menjar per un dia. Solament l'oca, el fènix-viram que surt com un sol de la cuina, és menjar de record, és ofrena, és oca-pasqual i aniversaria. Sense oca, una festa major seria un dinar seglar, que un cop pait no hi pensem més; seria com una *merienda* d'un districte rural quansevulga; un àpet de *promiscuació*. L'oca deixa el ventrell untat com si hi passés una reliquia.

Es corprenedor veure-la entrar en el moment solemnial. El jaio, que és l'únic que no'n menja, perque en essent vell no s'està per oques, se la mira amb posats d'unció, i, com un patriarca bíblic que celebrés un sacrifici, quasi quasi la beneeix. Els infants, drets a les cadires, paren el plat, allargant les mans, esperant la greixosa ofrena; els parents s'hi apropen; els moços l'esperen; el *menjador* de la colla en diu una perque li facin millor part, i sols la mestressa se la menja un si és o no és entendrida. Aquella oca ella l'ha vist néixer, li ha donat el primer llegum, l'ha ajudada a garrellar a l'era, l'ha duta a dormir, l'ha breçada, l'ha ajudada a dir els primers nyacs-nyacs, l'ha plomada i l'ha desplomada; aixís és que quan se menja una ala de l'ignocenta bestiola, an el fons del cor quasi li sembla que's menja un braç del nebodet o un troç de carn de la familia.

I després ve el pair, cavallers. Tots haureu pogut observar aquell silenci de les festes que hi ha a les festes majors. Es la paida d'aquella oca. L'enterrament de l'oca és sempre quiet. El ventrell és un timbal callat com el panteó de l'Escorial. El ventrell, amb oca, no és un dipòsit, és la tomba d'una gent

que passen l'any esperant l'arribada de la difunta. A un ventrell amb oca, en dies aixís, només hi manca una làpida que digui:

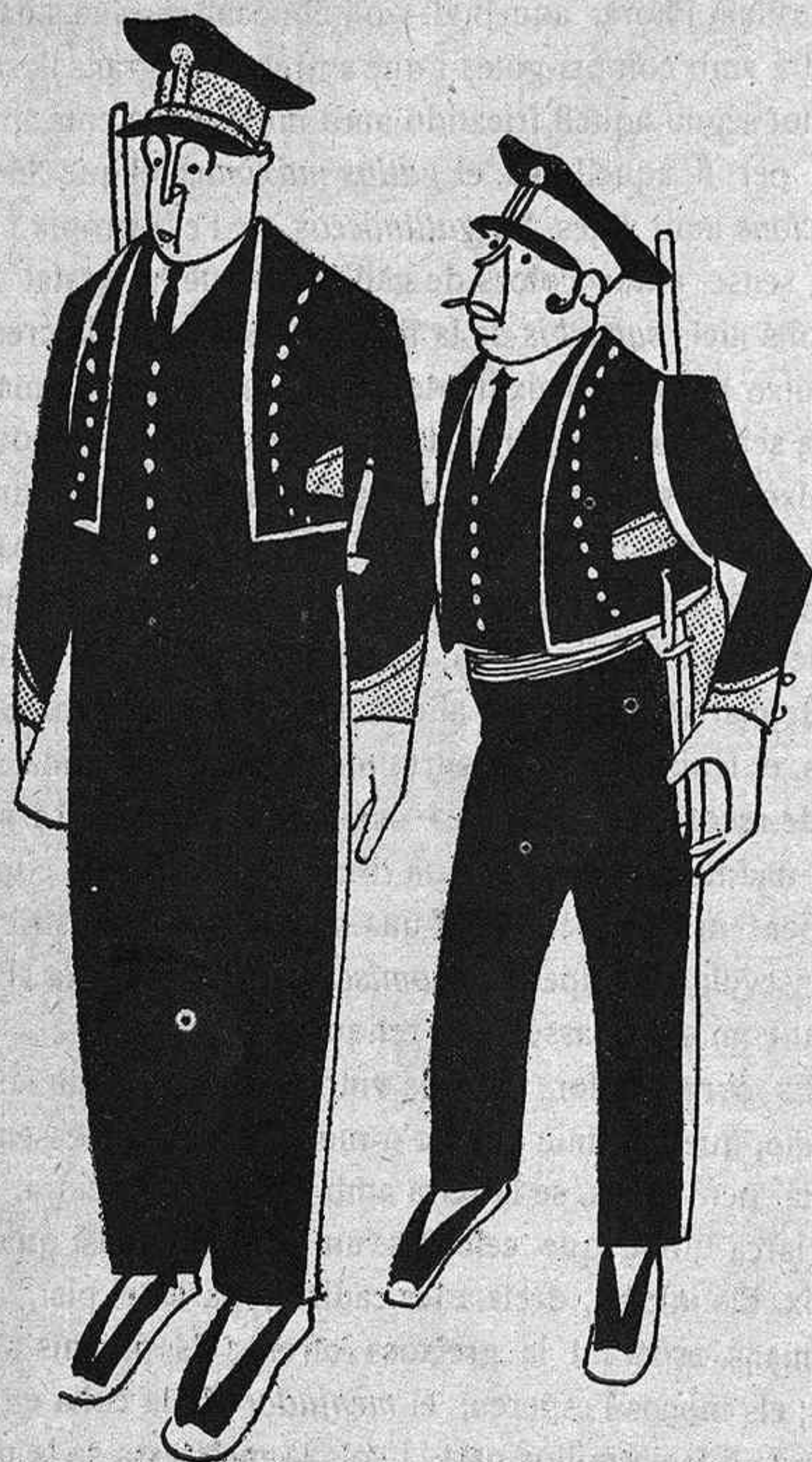
Aquí descansen los sagrados restos de la oca.

La sòrt que després vé la sardana, que tira avall tot lo que troba, que una sardana, a més d'ésser la «dança més bella» etc., etc., de totes les «que's fan i es desfàn», ajuda molt a pair aquella oca, i si per etzar arriba el vespre sense que hagi pogut fer el séu curs, ja la *resoldrà* a l'envelat, i si l'envelat no l'ha resolt amb aquell trontoll de les vuit hores, en lloc d'anar a festa major que me l'enviin a Vichy, que allí no hi ha oca que ho resisteixi.

Però no tingueu por que ja hi tornarà. Ai del pobre que tasta l'oca una vegada a la vida! Es el pecat original de tota festa major, que ja no'l redimirem mai més. Es un vici. Es el vici de l'oca. El pagès en tornarà a criar; la bestioleta tornarà a créixer; vindrà el jorn de la seva mort; vindràn parents a a menjar-se-la, i se'n entornaràn altra volta al sortir de l'envelat, amb les sabates a coll i la panxa plena com un bombo.

I allà a la nit, al mirar els estels (que també els parents miren estels), en lloc de la *Osa Major* hi veuràn l'Oca Major, que hi ha molta gent, que són d'envejar, que fins an els estels hi veuen oques.

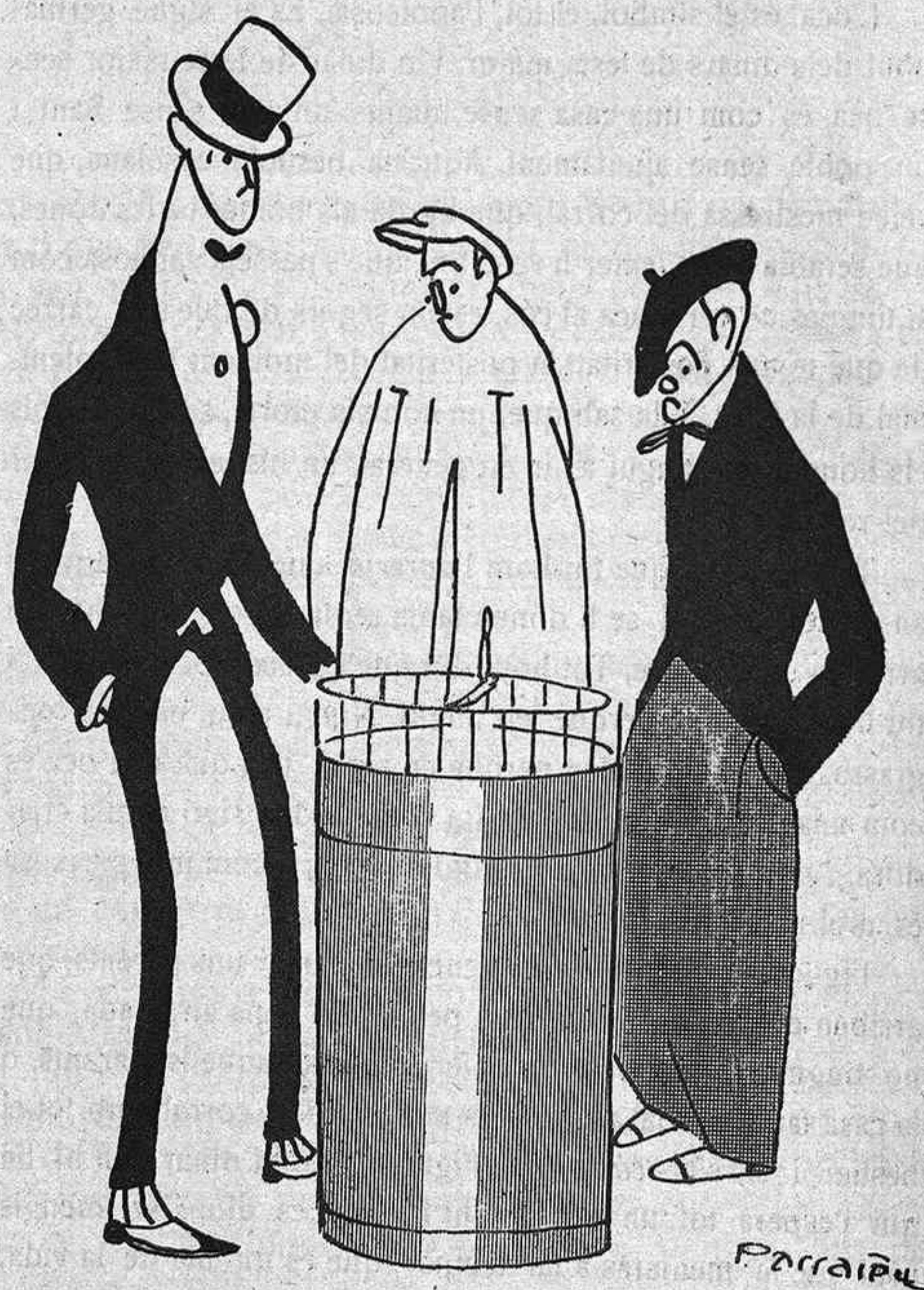
XARAU

ELS MOÇOS DE L'ESQUADRA

Són, més ben dit, eren un dels millors ornats de l'envelat, però des de que'ls han tret el berret de copalta s'ha de confessar que han perdut un cent per cent. Tot i amb això encara fan la seva patxoca perquè no és prou la ridícula gorra per eclipsar aquella cara on afeitat fa resaltar més l'honradesa, ni aquella alçada que dissimula la panxa una mica de panxampla, ni aquelles manarres, ni aquells peus calçats amb espadnyes de beta blava.

Els moços són estimats i tal dia com aquests mengen molts carquinyolis, beuen molt vi ranci i tornen a casa amb les butxaques plenes de torrat.

EL NEULERO

Rrrrrrr! Rrrrrrr! Rrrrrrr! Això no són sorolls sense solta ni volta, això és una musica més o menys empipadora per qui la escolta però que serveix per a caçar criatures com els mirallets per a caçar aloses.

I no criatures solament; el *neulero* que és un viu i que se ha criat al davant de la nostra culta Universitat i en el ample Paralel, sab perfectament que detràs dels petits venen els grans com a la processó del Corpus. La diferencia és que en comptes de jugar neules jugan cèntims i aixís sentiu aviat:

—Rrrrr! van dos rals. Rrrrr! va de pela.

El *neulero* torna a ciutat amb la bossa plena.

Parraipuu

Les sardanes

Perque una festa major de poble tingui caràcter catalanesc, una cosa té d'haver-hi en el programa: sardanes.

O a la plaça, sortint de l'ofici, o a l'era, en havent dinat, o al cassino en havent sopat, no poden mancar-hi les sardanes, si no's vol, de passada, fer mancament a la patria. Abans, la sardana, la ballaven només amb ciencia i amb veritable amor els catalans de l'alta Girona, els hereus colrats de la barretina roja, que donant-se les mans i saltironant amb les fadrines de la caputxeta blanca, sabien formar llargues rodones com immenses garlandes de roselles i margaridoies que onegessin al vent.

Avui, el culte a la sardana s'ha extès considerablement per tots els indrets de Catalunya; ja no la ballen sols els de la barretina roja, sinó també els de la barre-

tina musca i els anfibis ciutadans; la ballaràn més malament, si voleu, però la ballen; hi posaràn menys religiositat, al puntejar-la, però la puntegen amb voluntat i constància; i l'anella es va fent gran, soperba, oscilant constantment armoniosa al ritme catalanesc; i al mig de l'esplèndida anella la quitxalleta, fa una altra rodona més petita. I entre ignocents infants que dancen descompassats, una nena entenmentada, que ja compta els passos, punteja amb consciència... Es l'avenir. I us en aneu a dormir al hostal o a casa dels parents, i el viril espinguet de l'airosa tenora l'aneu sentint encara clar, persistent, com una afirmació...

La serenata

El moment culminant de la festa major, el moment crític, l'hora en que s'ha de decidir si l'èxit de la festa es decanta pels del partit de dalt o pels de baix, és el solemne, entusiasta i neguitós moment de la serenata. Es el *momento cumbre* com diuen els literats que no baden.

Bon punt el cornetí comença a disparar els primers cartutxos musicals en la terrible proba de la serenata, molts *indigenas* s'adonen, per primera vegada, de que dins de llur pit hi ha una entranya que batega; tant és el entusiasme i passió amb que esperen la victòria per a la llur *terpsicòrica jarca*. Pot-ser han vist morir els seus badells; pot-ser han vist morir l'aviràm d'una epidèmia de *papida*; pot-ser han vist morir a una, dues o tres tíes seves... tot això amb la natural recansa es veritat, però mai, mai, havien sentit bategar de manera anormal això que s'en diu cor; mai havien perdut la tant necessària resignació, que, badells, aviràm i família, estan subjectes a la llei fatal i el rector entès en lleis d'aquestes ja els havia ensenyat la necessitat d'aguantar aitals begudes amb resignació i paciència; però el bon rector mai els havia dit que l'orquestra que lloguessin els del seu partit estigués subjecte a la llei eterna o pogués resultar vençuda, i no hi ha resignació cristiana possible per a una vergonya tan tremenda...

La Casa de la Vila està il·luminada amb *profusión* de gresolets disposats en fila índia a dalt de la cornisa i, com passant la maroma, sobre la barana del balcó, quan hi ha balcó i quan hi ha barana. Els gresolets no il·luminen molt però taquen la bandera de llustrina que serveix de domaç i és muda expressió del patriotisme municipal. Alguna vegada, hi ha gresol que pert l'equilibri i cau per a complir la llei de gravetat i per a empestifar d'oli el vestit nou d'algú de sota, sigui del partit que sigui, puix s'ha comprovat que els gresolets es conserven neutrals durant la gran lluita local de la festa major, en la qual, els bel·ligerants es barallen a veure qui menjarà més oca, quina perspectiva d'envelat tindrà més perspectiva i quin cornetí de les dues orquestres aguantarà més estona i tindrà més *pulmó*. Això del *pulmó* ha lograt trastocar a mitja Catalunya. La nostra tan alabada serenor va en orri quan un cornetí, lo que se'n diu un cornetí, no un music que toqui la trompeta, quan un cornetí, dic, tanca els ulls, apreta el llavi, apuja les celles i comença a dibuixar com una mena de fistó de notes que s'empaiten l'una a l'altra com les figures d'un *zootropo*.

En la serenata, en la típica serenata, l'instant solemne és aquest precisament. Primer ha tocat l'orquestra dels de dalt. El batlle, el secretari i el metge vell—el jove és de la germandat—s'han empassat des del balcó «Un día entero

en Viena», fantasia sobre motius populars—populars a Viena.— L'orquestra ha començat amb un *tutti* arrastrat, descobrint la matinada amb el cant dels galls. El clarinet cansat de seguir festes majors i cansat de pollastre, tip de gall, no ha cantat com debia. La fantasia ha anat explicant totes les facecies d'un dia *entero* en la capital susdita. El secretari, en un *andante* de la *pessa*, per associació de idees ha dit al metge, acostant-se-li a l'orella: —Jo'n tinc un llit de Viena!... El metge, en veu baixa, perquè cantava el flautí, ha contestat: —Caràm! i no se li ha ocorregut res més? Al acabar la fantasia, tots tres a dalt i tots els del partit de dalt, a baix, han aplaudit. Un *entès*, fill del poble però que viu a Barcelona, ha dit a un seu company: —Sabs que ho *pelen* molt bé! Toquen molt ajustats aquests minyons. Hi ha gust... El company ha fet que sí amb el cap però ha pensat que la *pessa* no li havia agradat gaire perquè no era *obligada*.

L'*obligada* és d'obligació per a els músics. De tanta obligació que de no donar l'*obligat* fins les autoritats locals els obligarien a tocar-lo. Si l'orquestra és ciutadana el *obligat* acostuma a ésser de violí o de flauta, tot lo més de clarinet i encara perquè en Nori ha imposat el seu instrument. Si és d'una vila gran aleshores el fiscorn llueix ses habilitats i si d'una vila petita o poble, l'espasa quasi sempre és el cornetí. Això no és una regla, ni una llei, puix totes les orquestres porten els seus *reserves* i pot donar-se el cas d'una orquestra de ciutat amb cornetí cridaner i *obligat*, com d'una orquestra de poble amb aprenent de Kubelik.

Els «Aires Bohemios» de Sarasate, la «Rapsodia Húngara» i el «Air de Ballet» de Beriot han rebut els aplaudiments de quasi totes les encontrades catalanes. En Munné amb aquells ditets que Déu li ha donat ha passat triomfalment aquestes malabarístiques produccions per les quatre províncies.

Quan el solista logra donar l'impressió de que són tres o quatre violins els que toquen, tocant sol, l'èxit és diu discutible i per rural que sigui el lloc de la serenata, l'aplaudiment no's fa esperar.

El fiscorn té de lluitar d'altra manera; unas quants compassos d'*adagio* que sembla que plori una bestia antdiluviana i, tot amb un plegat, un espatec de notes com un xàfec d'istiu; una ruixada de semifuses que cau des de dalt de tot, de l'últim replà de l'escala i acaba amb un espeterneç, una pedregada de *graves*, una mena de detonacions seques que semblen renecs monosil·làbics. No hi ha pagès que ho resisteixi! Tot el partit es desborda després d'aquesta tempestat i fins els contraris, si la *tempestat* ha sigut de confiança, senten una enveja immensa i es

deixen portar per la corrent del entusiasme. Quants pobles de Catalunya nomenarien fill predilecte an en Rusiñol fiscorn!...

Però, l'instrument que té més partidaris, l'arma de fer sonido més irresistible, el rei de les serenates, el que se imposa i domina, trastoca i emborratxa de musica en les festes majors, és el cornetí. Hi ha pagès que per a sentir a l'*Arengadetes* que és una mena de Belmonte d'aquest instrument, reb una soleuada que li estoba el cervell per tota la vida. Si la musica amanseix a les feres, el cornetí sugestiona als pagesos i a molts altres que no ho són. El cornetí entra per l'orella vulgues que no. Es fa escoltar. Penetra, i quan ha començat a penetrar, si el que el toca té llavi i *aguant*, i buf i empenta i dits i ganes de tocar, etziva una restallera de notes que surten seguides i se entortolliguen d'una orella a l'altra, voltant el cap com una serpentina.

El català és sempre català menys davant d'un cornetí. El flamenquisme no ha arribat encara, sortosament, fins el cor de Catalunya, però, en la serenata, quan el cornetí s'endinza valent pels passatges de la pessa obligada que no són passatges sinó veritables paissatges accidentats amb muntanyes russes de corxees, semi corxees, fuses i semi fuses, el català més català, el pagès més pagès, el rústec més rústec, sent a dintre séu com una ansia estranya i un desig de brincar i de dir *jolè!* Es un moment inconscient si voleu, però, és un espasme de flamenquisme, és casticisme, és l'influencia de quelcom exòtic que entra impetuós amb la veu xafardera, pretenciosa i arrogant del cornetí. En el programa mínim del Tívoli hauria d'haver-se demanat la supressió de aquest instrument per anti-català.

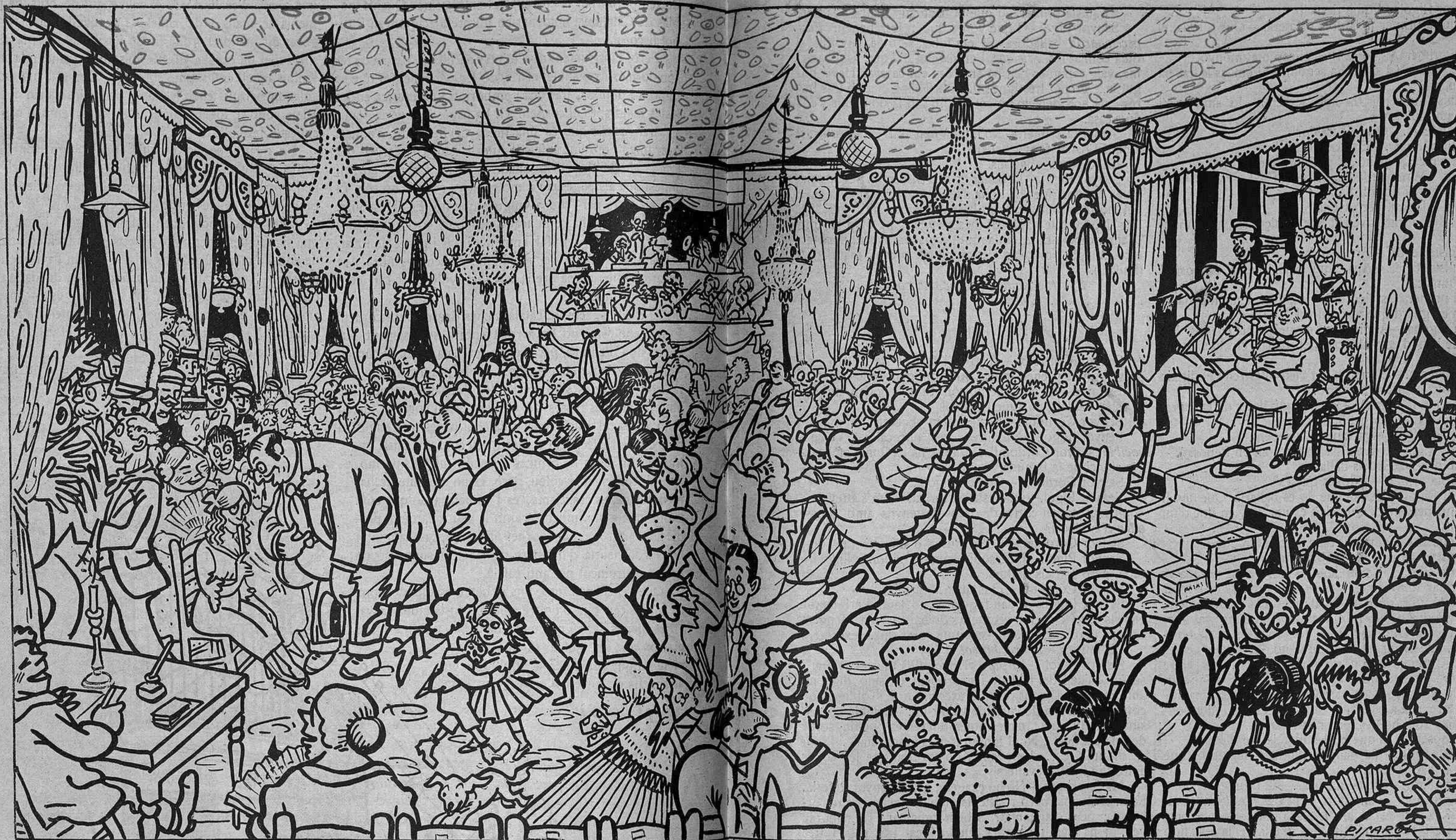
Quan el cornetí sona, fins el batlle escolta de bona fè. I, si és cert que al pobre solista li costa molta saliva, no és menys veritat que entra de debò i penetra fins al mateix cor del poble. Arriba un moment en que passa per la multitud com una mena de corrent d'entusiasme, com

una onada d'exaltació, és el concertant de crits, de picaments de mans i de xiulets. En aquell instant, el que gosés dir mal de l'orquestra en funcions, moriria assassinat com un canalla vil. Els nois que aguanten la solfa, sentint aquell entusiasme col·lectiu, com que no poden aplaudir perque tenen les mans ocupades salten i brinquen com si fossin cabres i es coten amb el cap con aquestes bestioles.

Els quatre *socios* escullits per a aguantar l'atxa, embadalits com els demás, amb les filigranes del cornetí, perden lo que podriem dir-ne conciencia de candelero i és vessen tota la cera sobre les calces. A voltes fins socarrimen algún clatell i tot, però, què signifiquen, pregunto, aquests petits incidents davant de aquella meravella d'execució?—I, quin llavi que té!— pensen.— I quin pit! I quin *pulmó*... I es quedarien encantats com aquella estatua de sal, a no ésser una mà amiga que, en una solemne i festosa clatellada els desencanta bò i avisant-los que ja s'haacabat el vals i que ja és hora de començar el ball a l'envelat.

MANEL FONTDEVILA

L'ENVELAT

(BOCADILLOS DE L'ENVELAT DE BAIX)

I

Sarauista primer.—Ansia, Pepeta!
 Noia primera.—Que ets gat!
 Sarauista primer.—Ansia, paloma!

Noia primera.—Vaja, boig!... Ten compte a fer-me caure.

Sarauista segón.—Et dic que t'estimo!

Noia segona.—Ja ho sé, però no'm taquis el vestit.

Sarauista segón.—Ja porto el mocador a la mà. I t'estimo!

Noia segona.—Estime'm; però no m'estrenyis tant. Et dic que m'emmatxuques, poca solta!

Sarauista tercer.—Alça, alça!... Ara va bé!

Noia tercera.—No puc més!

Sarauista primer.—A la bayoneta!

Senyor Rigol.—Vaja, que això no és ballar!... Això són atacs de feridura!

En Reposat.—Que s'esbravin, *hombra!*

Senyor Rigol.—Et dic que no és ballar!... Que no arrepare com s'estalonen?... Això és anar de camí, sense sapiguer qui es du a braç!... Ni es fan càrrec de lo que fan, ni tenen coneixements!... Amb un ballar així, no's va

enlloc: ni al *regocijo* ni al matrimoni. (Els balladors donen tres voltes més. Acaba el ball i tots aplaudeixen per a que hi tornin).

En Reposat.—Encara no'n tenen prou?

Badoret (als musics).—Apa, dropos!

Sarauista primer (als musics).—Som-hil!... Un ratet més!

Sarauista segón (a la noia segona).—Agafe't i tornem-hi, *canela!* (Tornen a tocar i a ballar).

Senyor Rigol.—I quin desfici!

Sarauista primer (a la noia primera).—Que't roda el cap?

Noia primera.—No sé si és el cap o el monyo.

Noia segona (al sarauista segon).—Si em fas la traveta et planto, eh?

Sarauista tercer (a la noia tercera).—Jo amb tu, i sempre amb tu!

Noia tercera.—Que ets traidor!

Sarauista tercer.—Em tens locat!

Noia tercera.—Ja ho sé, però no m'estrenyis.

Fineta.—Mira que la mare vigila!

Badoret.—Si dorm!

Fineta.—Dorm, però vigila.

Sarauista primer (veient que'l walç s'acaba).—Ansia, Pepeta!

Sarauista segon.—Arria, arria!

Sarauista tercer.—Apa aquí, noia, que ja és nostre! (Para la musica).

Noia primera (asseient-se).—Ai, filla! Estic marejada! Déu nos en guard que això durés!

Noia segona.—A mi m'han esqueixat els enagos. No sé perquè han d'emmatxucar, per ballar el walç! Quina solta!

Noia tercera.—El meu té un vici. M'estreny el dit xic i me l'estova com un melindro.

Badoret (a la Fineta).—Seiem aquí; lluny de la sogra.

Fineta.—No mossega, fill.

Badoret.—Però esgarrapa. (S'asseuen).

Senyor Rigol (al sarauista primer i an en Reposat).—Repeteix que això no és ballar!

Sarauista primer.—I doncs què és?

Senyor Rigol.—Us dic que no és ballar!... Que fins el ballar se va perdent!... Que això és una era, en lloc d'un sarau!

En Reposat.—També hi estic. Si sembla que batin!

Sarauista primer.—No tant. No tant.

Senyor Rigol.—Veni aquí. Com voleu comparar aquest trotar amb aquell repòs que abans ballavem? Quan se té una dona al costat, abraçada, interinament, que s'ha de dur pressa an el *traslado*? Que no val més entretenir-s'hi i estudiar-li totes les prendes, que és plena d'aquí, que és magre d'allà, que no dur-la a empentes pel món? Que se sab lo que's porta al braç si no hi entra la reflexió?... Doneu-me el ballar, però amb els cinc sentits. El que arreplega una parella ha de sapiguer manibrar-la i tornar-la a la cadira, sinó ofuscada... enterbolida. Per això som homes, per a marejar-les.

En Reposat.—I el que no les mareja, no *medra*.

Sarauista primer (al senyor Rigol).—Bé, però, què feieu per a marejar-les?

Senyor Rigol.—Que... què feia?... Ai, Déu te faci bó!... Afigura't que aquí a l'alfombra hi ha una flor. (Senyalant-ho). Veus?... Això és la flor. L'anava portant poc a poc, ara un passet, ara mitja volta, fins que la tenia a la flor. Així que hi havíem arribat, me parava, la parava an ella, i aquí passava tota la nit. Que tocaven l'«americana»? Vinga gronxar-se i vinga no moure's.

*Ay Pancho, Pancho, Panchito,
te quiero más que a mi lorito.*

Que tocaven una maçurca? Dos passos d'*ida* i dos de *vuelta*, com si et descuidessis alguna cosa, sense sortir-me mai del *radio*.

En Reposat.—I la que's mogué, garrotada!

Sarauista primer.—No tant, Reposat!

En Reposat.—Ah, jo soc així.

Sarauista primer.—I què hi feieu tant temps a la flor?

Senyor Rigol.—I què volies que hi fes, beneit? *Enspeccionar* la balladora. Si era totxa, si duia anyadits, si duia cotilla; res... *fielato*. Per això, el dia que vaig casar-me, vaig sapiguer ben bé amb qui em casava. Havía tingut la... *propia* tres hores damunt la flor, i amb tres hores... de flor, deixem ho córrer, un sab la dona que s'endú a casa.

Sarauista primer.—No'm vingueu amb tants requisits, a mi. El ballar és per ballar.

En Reposat.—Segons.

Senyor Rigol.—El ballar és una *enspecció*. Segons ens diuen les doctrines, la dona s'ha de guanyar amb la suor del nostre front; però un ha de sapiguer amb qui s'ua. Per això, lo que ha donat més resultats, ha sigut sempre l'«americana». Et sembla que vagis embarcat, però en eixut. Vinga trontollar i et cauen als braços marejades. (Ballant).

Si a tu «vantana» viene una paloma...

II

Senyor Cordoní.—Això a l'envelat de «Dalt», no passa. Allí es prenen mides. Allí som gent reposada.

Badoret.—Es clar que ho són. Si no's poden moure. Si estàn baldats, an aquell casino!

Senyor Cordoní.—Vostès estàn obcecats!

Senyor Rigol.—Nosaltres... els obcecats?... Vostè... *vacil·la*, senyor Cordoní!... Que se'ns ha donat amb excés al vici de la beguda?

Senyor Cordoní.—Senyor Rigol!...

Senyor Rigol.—Que està pertorbat? Com s'atreveix a comparar aquell corral de draps destenyits amb aquest *adén* d'apoteosi?

Senyor Cordoní.—I dels musics d'allí, què me'n diu?

Senyor Rigol.—Que aquí tenim els millors. Ningú ho diria, però són els millors.

Senyor Cordoní.—Fins quan toquen?

Senyor Rigol.—Quan toquen... no tant. Però també ens els escoltem. Són els menys dolents del pla. Mengen, és cert; però... executen! Tenen un tocar que... executen!

Els musics.—*Bravo, bravo!*

Senyor Rigol.—*La pura verdad*. (Els musics primer i segon baixen del tablado i s'apropen). O sinó digui'm, ahir vespre, ha sentit res més *excentiu* que l'«obligat» de cornetí? La dona de l'alcalde va dir-ho: «Sembla impossible, va dir, que... tantes notes diferents puguin sortir del mateix lloc!... Ni el fonograf ni la fonografia!» .. I sense moure's, eh?... I plovent! Allò era tirar-nos les solfes entre cap i coll, cavallers!

Music primer.—No ho exagera, no, el senyor Rigol!... Som modestos, però resistents. No'ns demani gaires dibuixos; però d'aguantar? Sabem aguantar. Tal com me veu, hi ha hagut vegades que he tocat tres dies i tres nits. La trompa arribava a escalfar-se, i, si no hi queia adormit a dintre, és perquè la mateixa trompa em feia de despertador. Mengem. Es clar que mengem! Però compti que hem de mantenir-nos nosaltres i l'instrument! Que's pensa que a una eina així, amb una boca tan oberta, se n'hi ha de donar poca de carn d'olla?... Un flautí, amb quatre grans d'arròs o un xic de llevor de cànem, el fan viure. Però una trompa!... Que ja sab lo que és una trompa?... Jo, per això no he pogut casar-me!... O fills o trompa, senyor Rigol!... No's poden mantenir les dugues coses.

SANTIAGO RUSIÑOL

ELS GEGANTS

Això dels gegants, dels nanos i de les besties més o menys feres i arbitràries, és propi de viles de certa importància i sobre tot d'història llarga. Sols poden tenir-ne, per exemple, Olot, Berga, el Vendrell, Balaguer, etc.

Els poblets hi renuncien exceptuant naturalment aquells en que hi ha colònia *veranièga*. En aquests, la colònia els construeix i resulten tant ridícols com els de la casa de Caritat.

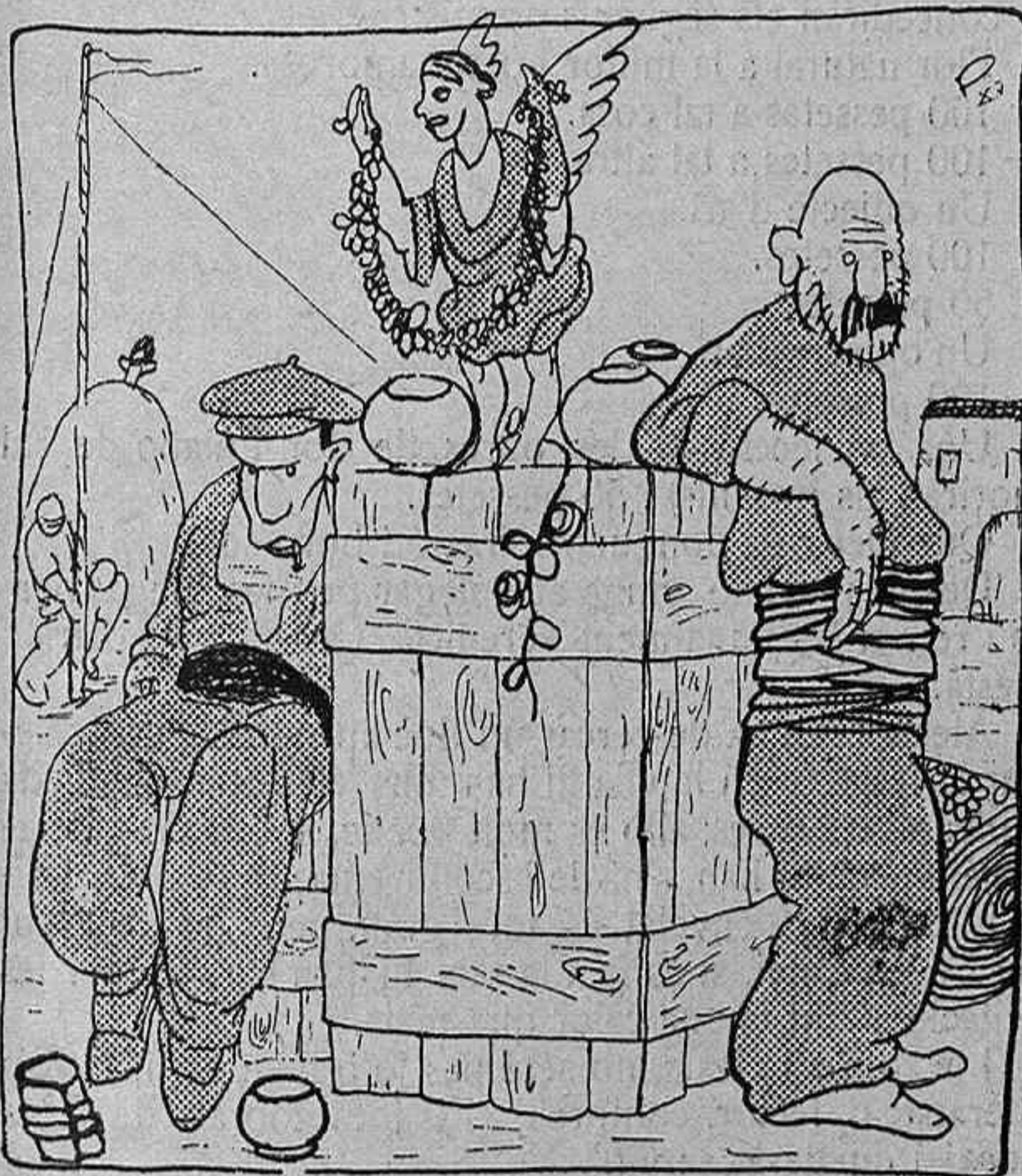

LA RIFADORA

Cada festa rifa alguna cosa, però el dia de la major no s'accontenta amb un sorteig: un parell de pollastres, una cistella de fruita triada i un braç de gitano.

—El set de copes!— crida.— Qui té el set de copes?...

D'una finestra a l'altra del carrer gran les veïnes van trasmetent-se la nova: el set de copes!... el set de copes!...

ELS DE L'ENVELAT

Són la nota discordant. Quau tot-hom en la vila, s'alegra i se prepara a fruir, arriben ells amb cara de fàstic i de mandra i dient renecs. Claven uns pals a terra, lliguen cordes, estiren veles, pengen flors, gasses i miralls, col·loquen sirenes i cupids daurats, sempre amb aire de fàstic i amb el calique-nyo a la boca. Ni respecten la catifa.

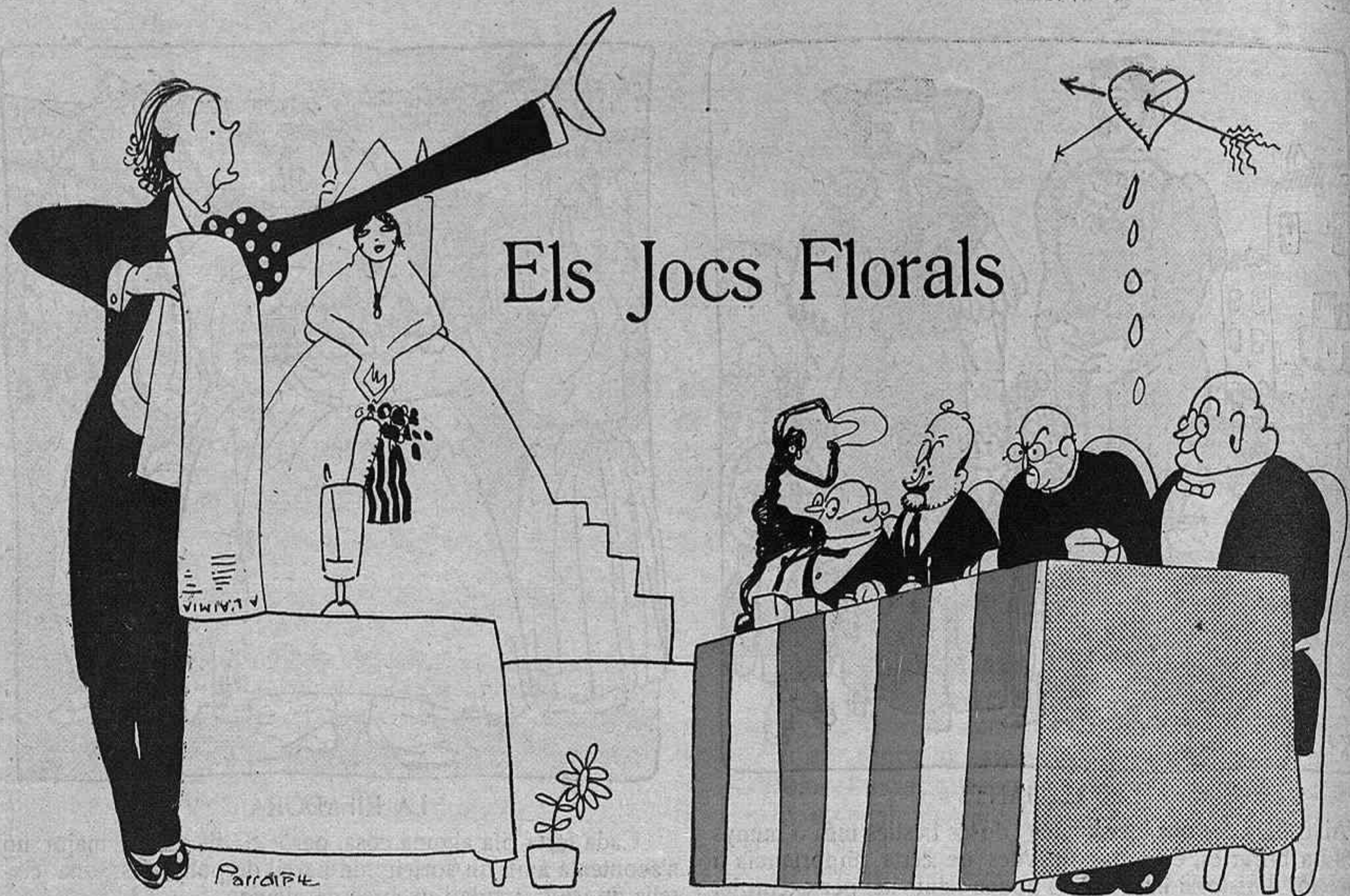
EL SENYOR QUE NO'N SAB RES

En, totes les festes majors sempre hi ha el senyor que bada; el senyor que no'n sab res.

—Ah, estem de festa major?— pregunta al baixar del tren

Això en ell val tant com dir: Maliatsiga!... si que l'he feta bona!...

Perque, pelegrí de pobles, el senyor que no'n sab res va per negoci i no per festes.

LS Jocs Florals de festa major venen a ésser com una sortija poètica en la qual en comptes de córrer ficat dintre un sac, bufar cendra, llepar paelles i trencar olles s'escriuen poesies amoroses, odes patriòtiques, cançons místiques, versos humorístics, sonets de tota mena etcètra, etcètra, i en comptes d'anar-te'n carregat amb una pitrerada de fruita o amb uns cèntims o la pesseta que estava encastada a la paella, te'n emportes la flor natural (aquesta no te la emportes, la deixes plantada al poble perquè broti més ufana el pròxim any) l'objecte d'Art del diputat provincial o les cent pessetes del diputat a Corts.

Lo primer que's necessita per fer uns Jocs Florals amb cara i ulls és el jurat. El jurat deu ésser format per forasters, excepció del secretari que té d'ésser de la vila, si és possible el poeta de la vila, si no n'hi ha el metge jove que acostuma a ésser molt catalanista o l'apotecari, així mateix nou, que parla l'esperanto i l'ensenya a les noies.

Lo segon per fer una festa lluida són molts premis en metàl·lic. Com més premis en metàl·lic i menys objectes d'art, millor; l'objecte d'art està completament desacreditat i no hi cap por que els poetes de nom facin res per haver-lo. No passin ansia que se'ls endugui en Josep Carner, ni en Bofill, ni en López Picó, ni en Valeri, ni en Segarra. Si algun senyor que s'afolla o que per veure a sa filla reina dels Jocs, ofereix un premi de cinquanta duros res de dar-los tots d'un cop. Dos premis de cent pessetes i un de cinquanta a la millor poesia humorística. No sabem què diables els hi han fet als organitzadors d'aquesta mena de certamen, però els fets són els fets i el nostre camp el de la veritat.

Fet això, se inventa una gasetilla que s'envia a tots els diaris.

Jocs Florals de la vila de X.

Als poetes i prosistes de tot Catalunya i demás terres de llengua catalana, se'ls convoca als jocs d'amor i de poesia que tindran lloc en la vila de... amb motiu de la festa major que's celebra el dia de Sant Fulano o Fulana. Se concediran els següents premis:

Flor natural a la millor poesia amorosa.

100 pessetes a tal cosa.

100 pessetes a tal altra.

Un objecte d'art.

100 pessetes.

50 pessetes.

Un objecte d'art.

100 pessetes.

Una col·lecció de les obres de don Fulano de Tal (moriran als Encants) i 50 pessetes.

Que Déu vos dongui inspiració i bona sort.

Després d'això vinga arreplegar poesies, vinga triar-les i retriar-les i finalment veredicta. Gasetilla als diaris i ja està.

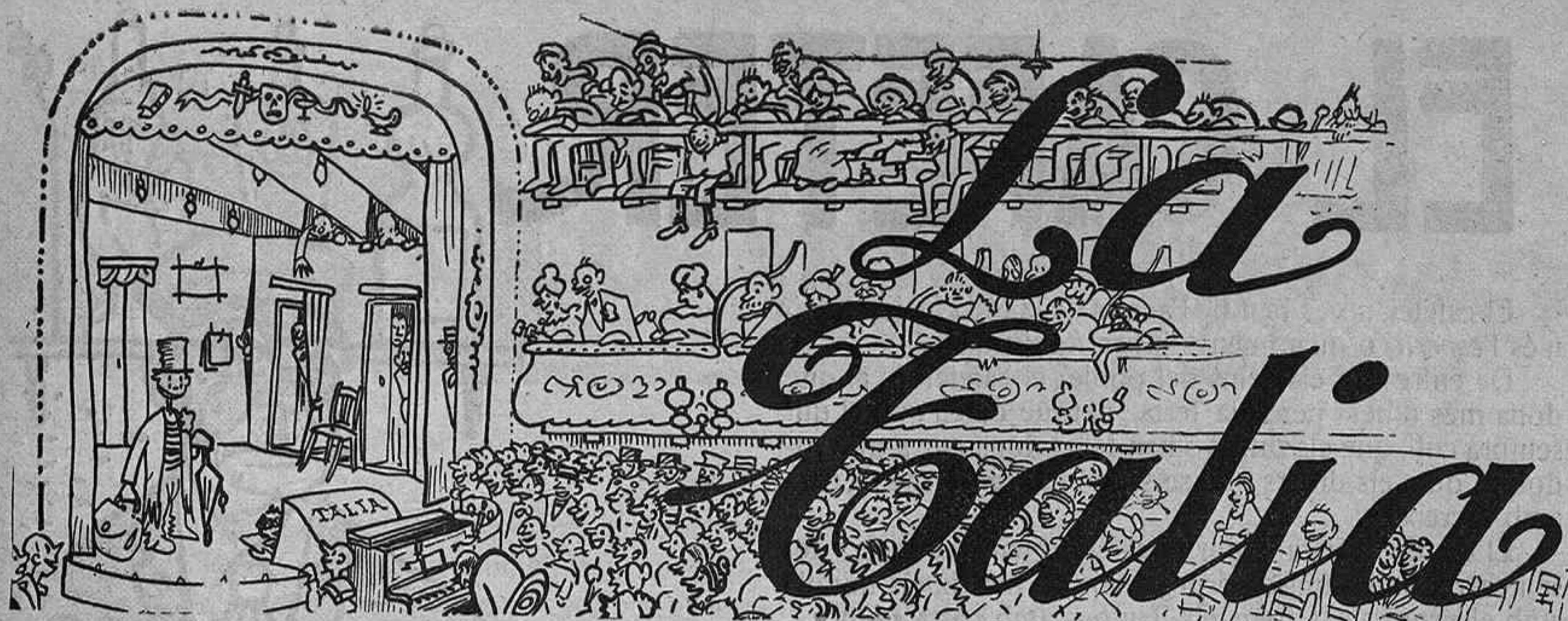
Aleshores s'ha de cercar un lloc apropiat per a celebrar la festa. Si en la vila hi han uns claustres no queda dubte: als claustres; allò és molt poètic, ara, si desgraciadament no n'hi han, s'ha de escollir entre la sala del casino i l'envelat. L'envelat és més gran, però no s'hi sent tant bé; en canvi, si es fa a la sala hi han baralles per les invitacions i hi fa una calor que mata.

I ja som a la festa, no seré pas jo qui en parli; si vols enterar-te'n, lector, compre't, «Els jocs Florals de Canprosa» i quedaràs servit.

Lo que si m'agradaria que vegessis és el viatge de retorn dels poetes premiats amb les pessetes i lo agraits que estan i com se fumen del mort i de qui el vetlla.

Paguen la festa el president del Jurat que sempre és una patum, l'alcalde i el que els convida a dinar.

—Mireu— diu el guanyador d'un premi i de la Flor —per treurem el mal gust, me'n aniré de mal cap.

Per molta crisi teatral que hi hagi a Catalunya, per agonitzant que's trobi el teatre de la nostra terra, un poble o una vila, per poc que s'estimin, han de dedicar una tarda o un vespre a la comèdia.

Els de la Comissió de festes han llegit i rellegit que això de l'art escènic és una escola de bones costums, i tenen el bon criteri de organitzar una representació dramàtica o còmica o lírica, amb l'intent d'encomanar al poble aquelles bones costums.

Lo que hi ha és que les costums es tornen dolentes aixís que són a engiponar el programa de la projectada funció.

—Quins còmics llogarem—pregunta el vocal, delegat per anar a Barcelona a enllestir lo de les festes.

—No't paris en barres—respon el president.—Ja pots contractar els millors que trobis en vaga per les Rambles.

—Catalans?

—Es clar!...—exclamen tots a chor.—S'ha de protegir l'art de la terra.

—I obra?... quina obra farem?...

—Vosaltres mateixos; una obra grossa, que ompli el programa.

Els comissionats arriben a Barcelona. Davant de Canaletes es topen amb en Pous i Pagès, i l'emprenen:

—Havem pensat fer comèdia a «La Talia», el dia de la festa major?

—Voleu fer *Patria*?

—Ja en fem. Ara venim de dinar del «Lyon d'Or».

—Voleu fer *L'Arlesiana*, a l'erà d'alguna masia?

—No l'entendriem.

—Voleu fer *Foc Nou*?

—Ja ens convindria, però no hi han bombers al nostre poble.

Al pla de la Boqueria es topen amb en Rojas:

—Que té companyia disposada a fer un *bolo* a Vilatorova?

—Prou!... Si ens entenem...

—Pel preu no renyirem. Lo que necessitem és una obra bona.

—Volen *La portera de la fàbrica*?... *La garra*?... *Los semidiosos*? Volen algun drama detectivista?

—Massa fort.

—Volen algo d'en Benavente?

—Massa germanòfil.

—Volen el *Tenorio*?

—El *Tenorio* al mes d'agost?... Hauria d'anar amb berret de palla i la veritat... A «La Talia» hi hem d'anar molt en compte, perquè quan fem obres de broma els pagesos s'hi entristeixen i quan fem drames hi riuen.

Els de la comissió es despedeixen d'en Rojas, i després d'unes quantes consultes més amb artistes de tots els genres, acorden llogar una companyia lírica que'ls farà *El Chico de las Peñuelas*.

Amb això i un parell de cupletistes de quarto el rengle, no podran formar un bon programa teatral de festa major?

Amb un tret maten dos pardals: donen *realce* al teatre agonitzant i fan *patriotisme*.

EL CAFETER

El cafeter no és ben bé l'ànima de la festa major, però n'és l'*esperit*, o quan menys l'*esperitualitzador*.

De entre tots els veïns del poble, el cafeter és el que dona més diners per a la festa, perquè entén que el qui sembla cull, que els duros s'han fet rodons per a que rodolin i que, els diners que se saben llençar, tornen a casa amb escreix.

El dia de la festa major el cafeter guarneix l'acera del seu carrer amb rams de bruc, neteja ell mateix els miralls amb el propi alè i frega els llautons amb pasta «Amor».

Aquell dia guanya quartos en gran, el cafeter; però no se li pot dir «mal profit te facin», perquè els sua de valent. Els serveis extraordinaris i, sobre tot, el *mantecado*, li donen molta feina.

El cafeter té rabia al aiguardent perquè és una beguda comprometedora que no admet trampes. Una vegada que probà de barrejar-hi aigua, vegé que el líquid se emboirava horriblement, i que de la boira en vindria el descrèdit i la ruina.

Apart del cafè, d'un negre autèntic, *torrefacto* de primera, aromós i sense mixtificacions, que en el seu establiment es considera la consumació indispensable, les begudes de festa major són: el «Sinalco», el *soldat* i la *grasiosa*. La *grasiosa*, sobre tot, és la reina, l'ídol dels sarauistes. Abans, el cafeter les donava d'aquelles que petaven fort, de les nomenades de tap i cordill, però de ençà que el suro va encarir-se, i el llimó anà escàs i el àcid carbònic fou declarat contrabando de guerra, el cafeter les gasta de les mecàniques; és a dir, ell no les gasta, ni ganes, però les fa gastar al consumidor, qui, innocent i manso, no exigeix sinó que siguin ben fresques.

El bon cafeter ha de tenir tres ulls, i sempre desperts: un per a vigilar les consumacions, que no s'agotin; un altre per a vigilar els consumidors, que no se'n vagin sense pagar; i el tercer per a vigilar la seva dona, que aquell dia va més mudada que de costum i corre més perill de faltar-li.

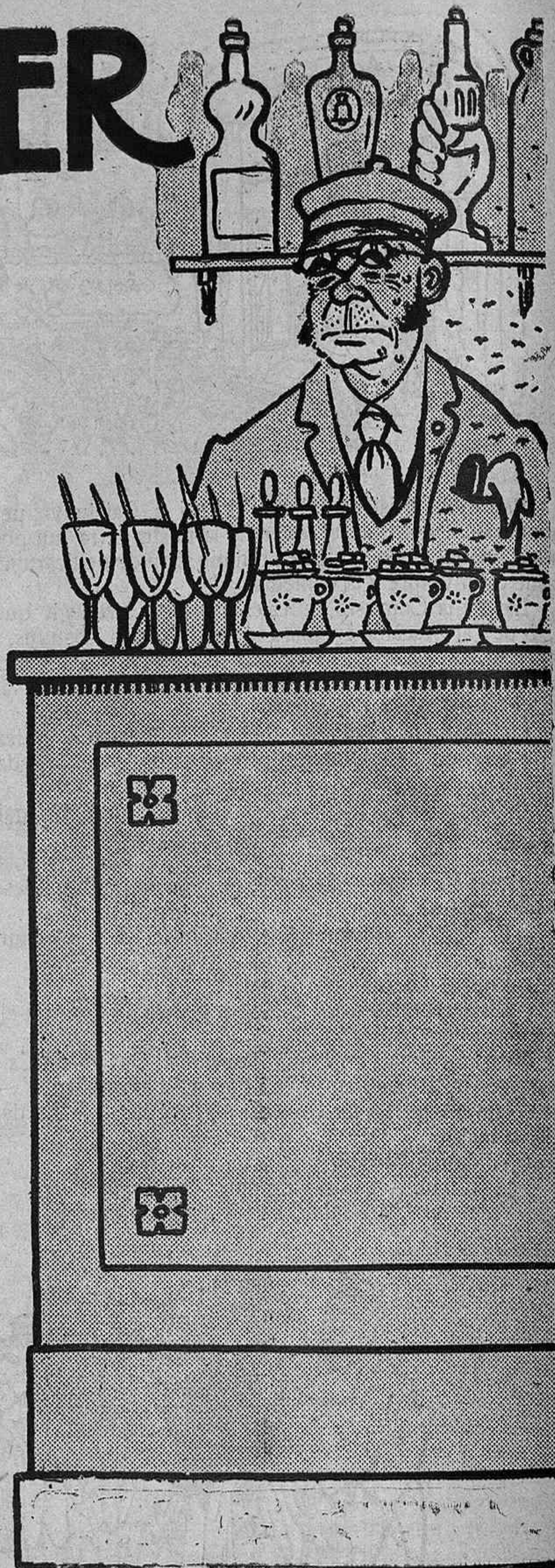
El dia de la festa major, el cafeter no deixa les cartes ni el dòmino no més que als recalitrants jugadors i antics parroquians, i encara a hores determinades.

Lo que convé aquell jorn al establiment és el foraster, el passa-volant, els entrants-i-sortints escaducers, que no arriben a escalfar mai les cadires. Els viciosos, els empedernits que tinguin fam de jugar-se els cèntims, que passin a fer el set-i-mig o el burret a la rebotiga, que per això s'hi ha guarnit un tàlem verd digne d'en *Jordi orellut*.

El perfecte cafeter acostuma a ésser lliberal i lliurepensador, però el dia de la festa major es guarda prou d'exterioritzar les idees. Aquell dia no més exterioritza satisfacció, perquè la gran festa és sempre, pel calaix, una gran victòria.

L'endemà, el cafeter, com un general després de una gloriosa batalla, es troba content i fadigat. Lo primer que fa és recomptar les existències, reposar els ferits (el vidre trencat, copes, plats, etc.) i amagar els guanys a la calaixera.

Després se'n entorna altre cop a la trinxera (el taulell), al peu del canó (el calaix).

I, per passar l'estona, tot esperant la batalla de una pròxima festa major, s'entreté tot un any omplint les ampolletes de rom i col·locant terrocets de sucre en els plats metàl·lics.—J. BURGAS.

CARTA-CONVIT

Amic Jespus: Per fi s'ha resolt lo de la festa major i quedés convidat. T'envío un *Programa* en el que veuràs que no hi falta res, des del *Tritlleig de campanes* per a anunciar la festa fins a la *pescada o tornaboda* per a enterrar-la.

Per cert que enguany ha costat una galleda de suor el conjuminar la cosa. *Ja veuràs* que l'alcalde ens envía a buscar un vespre a la casa de la vila. Hi erem tots els que representem alguna cosa; allò que's diu *les forces vives*. El cafeter de dalt, el cafeter de baix, el president del *Porvenir Republicano*, el president de *La Tradición Juvenil*, el mestre del coro *La Gabia*, els directors de *El Eco de Vilatova* i *El Progreso Vilatobense*, jo i set o vuit més que tots som una cosa u altra.

Feya unes dugues horas que estavem reunits sense sapiguer perquè, i vinga parlar de la guerra i coses aixís, quan s'aixeca l'alcalde i diu tocant familiarment la campaneta:

—*Bueno*, nois: parlem de tot. Hauríem de fer festa major, porque...

—Per festes majors estem—salta el president de *La Tradición* que és blanquer.—Després de les vagues que daixòs...

—Oh—diu el director del *Eco* que té dugues u tres vinyes—de bon humor estem amb el *miliu* que... d'allòs...

—Bah!—interromp el cafeter de baix que és un tranquil—a les penes gots de vi.

—I entesos—afegeix el mestre del coro que mai n'endevina una.

—*Bueno*—diu l'alcalde tornant a molestar la campaneta.—En vista de que tots estem conformes, proposo nombrar una comissió que s'encarregui de tot, i proposo que la comissió sigui jo, el president de *La Tradición*, el director de *El Eco* i en Roquerol.

En Roquerol volia dir jo, i ja'm tens de la comissió, que va resultar nombrada per unanimitat, estudiant un programa que *llamés*. Després de moltes sessions i molt discutir, varem agafar el *Programa* de l'any passat, acor-

dant posar-hi els mateixos festeigs, però afegint llum elèctric a l'envelat.

Conformes amb lo del programa vam destinar uns dies que ens vingués bé a tots per baixar a Barcelona a veure en Torres per la orquestra, a buscar *emballdor*, a contractar companyia pel *Teatro Principal*, que va cada any a compte del municipi, etcètra, etcètra.

Tres dies varem estar-nos a Barcelona sense un moment de sossego ni un moment per venir-te a veure. Si em vam pujar i baixar d'escalas! L'alcalde, que hi ve sovint a Barcelona, dirigia el tinglado i ell sab ben bé on s'ha de trobar la gent. Per veure els musics i llogar les orquestres varem seguir tots els cafès cantants i de camareres. Per buscar artistes, vinga seguir pisos del carrer de l'Hospital i carrer d'en Roca i carrer de Tallers. I a tot això, com que mai sabs on te troba l'hora de menjar, l'un dia has de dinar al Tibidabo i sopar a *câl Anguilero*, l'altre dia esmorçar a corre-cuita a la *Maison Dorée* i berenar a *Mar i Terra*, i aixís has d'anar tot lo sant dia a tró de dimoni.

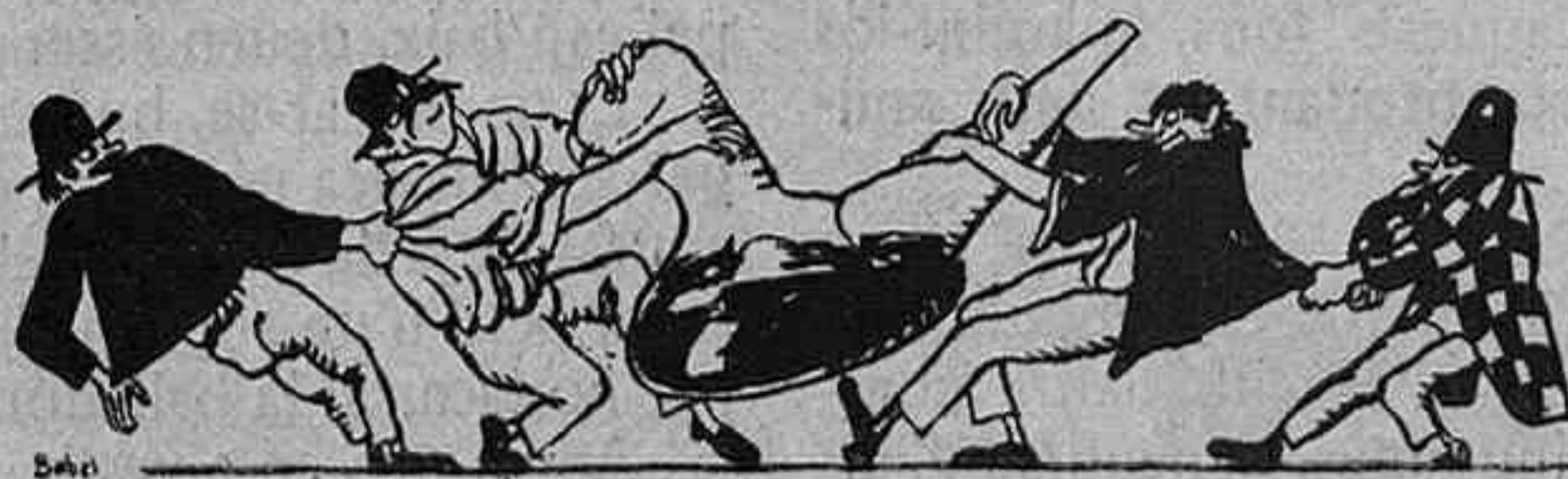
El resultat és que feia tres dies que erem a Barcelona i no havíem fet res encara, però aleshores varem encarregar a una agencia que'ns ho acabés d'arreglar tot, i varem poguer tornar a Vilatova satisfets d'haver complert bé la nostra missió, i sense haver gastat ni la meitat de lo que hi ha consignat en pressupost per a *festejos i calamidades*.

I aquí tens el *programa* conjuminat. Demà anem a la *Font del Teix* a buscar boixos pels arcs del carrer major i a fer una costellada. També t'hi convido encara que quan rebis aquesta ja sigui pait l'all-i-oli. Suposo que al dinar de câ la tia Tecla no hi faltaràs. Jo no podré ser-hi perquè, sent de la comissió de festeigs, haig de dinar amb unes artistes que ballen *la rumba* al Cafè de Dalt i que vaig conèixer un vespre al *Bar del Centro*.

Salut i fins al dia de la festa.

SILVESTRE ROQUEROL

Vilatova, 14 d'agost 1915.

Vestits de noies i joves

Molta gent s'ha cregut que'ls encants de la festa major, que les causes de que les tals festes durin i perdurin, sigui bó l'any o s'hagi perdut la collita, vagi o no vagi el vapor, se vessi salut per tot o els fadrins caiguin al Moro, són les musiques, els focs, el dinar, el ball, etc. Romanços.

La vanitat, n'és la causa; tot lo demás pot divertir a les criatures, que també es divertirien fent cops de roc o trenca-colls; la causa és la vanitat, l'afany de semblar més bon moço que'ls altres o anar més guarnida que les demás.

Això per lo que pertoca al jovent; en lo referent als pares (mares especialment) és sentir-se:

—Carambes, Pepa, la teva noia semblava una princesa.

—Doncs mira, ben pocs diners.

—Vaja, dòna, que tots sabem a quant va la cana; de renda cada mes voldria lo que costa lo que ahir portava assobre ta filla.

—Calla, calla, perquè mira que lo que és el teu Jaumet... què't penses que 'ampoc sabem tirar comptes en lo referent a vestits d'home? Si semblava que'l portessis a casar.

La veritat és que ho fan fort, devegades un grà massa i tot. Les noies del poble no hi estan per aquestes brusetes blanques i aquestes faldilles blaves que les senyoretetes *veraniegas* se posen per anar al envelat; fins els hi sembla que és mofa. Elles, que són respectuoses devotes de la festa, volen honorar-la com se mereix, i aixís com al monument del Dijous Sant no s'hi porta un ciri dels ordinaris, sinó d'aquells plens de papers d'or i plata arriçats i tots coberts de cromos i calcomanies, al envelat no s'hi pot anar amb la roba de diari ni àdhuc amb la de les festes. El vestit de les noies, en l'envelat, té d'ésser com l'esmentat ciri tot plé de riços, de llaços, d'antiquèles, etc., etc. Sent aixís el vestit, pot comprendre's que lo demás ha de correspondre-hi. Però anem al primer. Se construeix a vila, però seguint les instruccions dels figurins de ciutat. El mal és que'ls figurins no senyalen colors, i si en senyalen pitjor, perquè hi fumen cada groc, cada verd, cada blau, cada vermell i cada morat d'esberginia, que n'hi hauria per matar al pocavergonya que s'ho empescà.

I les pobres noies hi cauen; s'enlluernen amb aquests colors, no sabent que això s'ha fet només pels toreros i les coupletistes; i amb teles d'aquests tons, guarnint-los amb passamaneries d'or i plata, brodant-los amb antiquèles, conjuminen el vestit.

Anem a les accessoris:

a) El pentinat. Saben lo difícil que és pentinar una noia per anar al ball? La una ho vol senzill, l'altra complicat, totes que no ho porti ningú més. El pentinat d'envelat té un greu inconvenient i és que té d'ésser d'una

construcció tan sòlida com una casa de pedra picada. No faltaria sinó que al mig d'un walç de socis, a la noia li caigués el monyo. No perquè porti postiços, sinó per la riota. No se'n gasta poca de bandolina, aquells dies!...

b) Per dintre, cotilla nova (s'ha de tenir el còs prim com una abella), camisa fina (si es marejava o tenia un desmai), pantalons closos i brodats (si queia) i, ara som al bò, els enagos. Amics, per a una sarauista castiça els enagos valen tant, llueixen tant com les faldilles tant com el pentinat, tant com lo que més llueixi, que, fet i fet, per l'espectador observador, jove i imparcial, són les cames. Els enagos tenen que ésser blancs, emmidonats i brodats. Un walç sense enagos, no seria walç ni res.

c) Les mitges han d'ésser negres, de seda, reixades o transparentes. Algunes les porta blanques per a fer joc amb les sabates, però... no! les mitges han d'ésser negres.

d) Les sabates... Ah! les sabates són també una de les parts més importants de l'habillament femení. Negres i de xarol, baixes, escotades, amb grans llaçades o cibelles daurades, amb talons alts... Res, sabates de fer patir als altres i a qui les porta. Contenen que quan les coses de la marina catalana anaven vent en popa, la festa major del Masnou era una follia; contenen que les noies, esgarrifeu-vos, se feien clavar les sabates amb tates d'or. Ara no arribem a tant, però vaja, si no són tates d'or són duros de plata.

e) Hi han encara els accessoris. Vanos, cadena de vano, guants de color delicat, flors, joies, tantes coses! Mireu, coneixia, millor, conec una carniera que una vegada se presentà al ball amb un plumero al cap com si fos una princesa.

I ja som als homenots. El vestit del sarauista veritat és

negre, negre sense taques; els estiuejadors i els saltataulells de ciutat hi van amb vestits de color, però això és trencar el respecte al local, a la festa i a les noies.

El cabell se porta ben pentinat i riçat, i la cara afeitada; si se té bigoti, amb brillantina i *cargolillos*. La camisa neta, les botes de xarol, negres; algun presumit se les posa rosses, però fa mal fet; negres.

La corbata... Temps i temps va tenir-me preocupat on anirien a parar aquelles corbates de seda dels colors més extraordinaris. Blaus pàlids amb llunes roges, verds i vermells, colors de salmó i blanc, taronja i morat, etc.; per fi, vaig quedar descansat; les corbates aquelles se fabriquen per l'exclusiu ús dels sarauistes d'envelat.

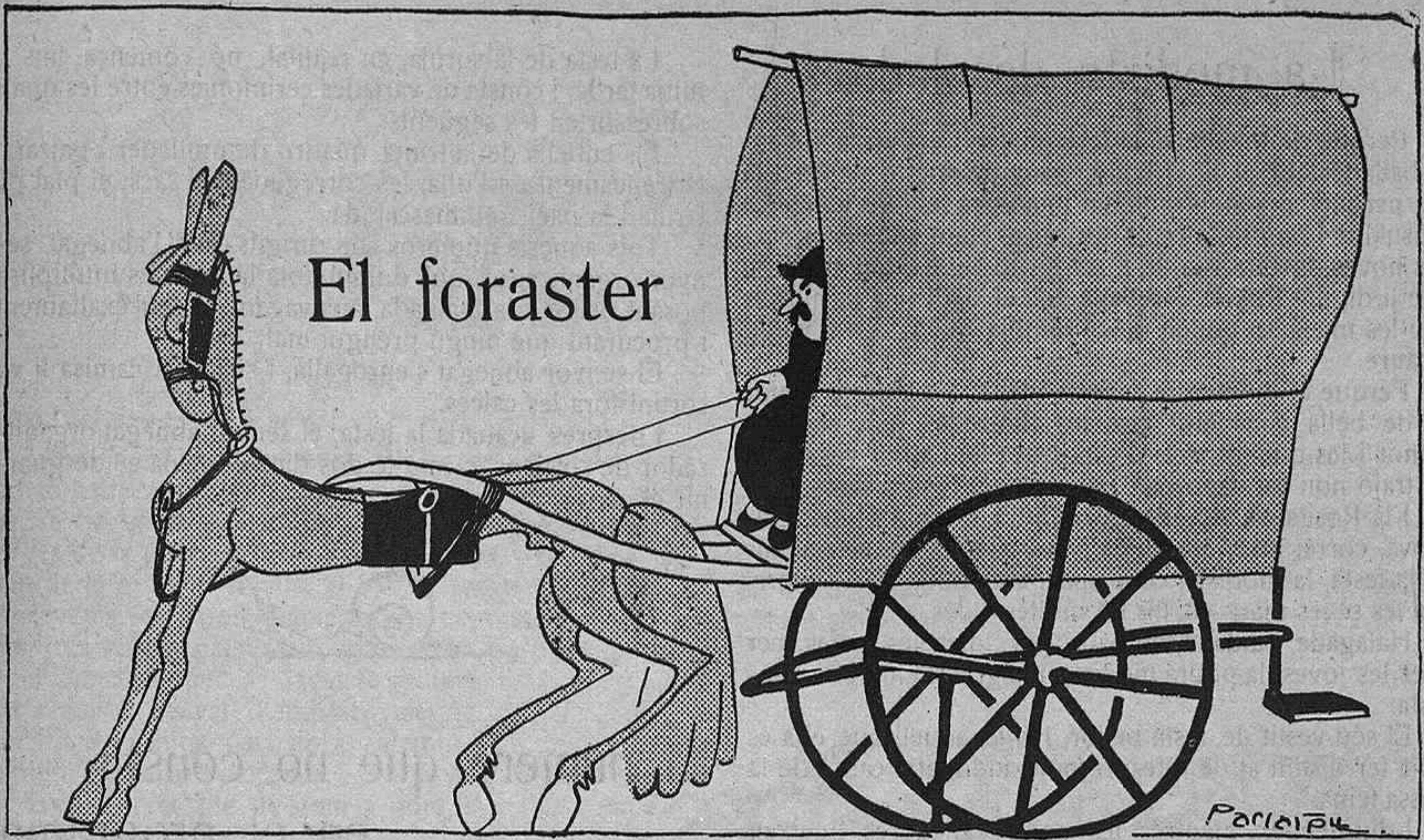
La peça o peces més importants que porta el sarauista assobre són els mocadors; aquests, al menys i tirant pel cap baix, deuen ésser cinc:

El de mocar-se, butxaca dreta de les calces; el d'aixugar-se, butxaca esquerra; el de la butxaca de l'americana, aquest de seda virolada; el de posar-se al coll, també de seda, però d'un sol tò i el de tenir a la mà quan se balla, per no tacar a la balladora; aquest és de seda blanca.

Anem-nos-en a vestir, lector.

R. REVENTÓS

El foraster

Què seria una festa major sense el foraster?

Pregunteu-ho al tartaner que en viu, i al cafeter que en menja i a l'hostalera que li'n treu el suc.

Una festa major sense'l forasteram que, amb la seva presència, fa honor al poblet o a la vileta, que li dona aire de universalitat, seria una cosa trista i ensopida, com una missa que hi hagués molts oficiants, molta orquestra, molta orga, i no hi hagués oients.

Les festes majors són una mena de cacera; els del poble, els indígenes, que diguessim, són els caçadors; el programa fa de mirallet, i les aloses són els forasters.

La gresca es fa tant pels de casa com pels de fóra; pot-ser més encara per aquests que pels altres. La casa que'l dia de la festa major no s'honra tenint un foraster, per alegria que's fingeixi, sembla una gabia buida.

Hi ha dues menes de forasters: el foraster que té parents al poble i el que no n'hi té.

El primer arriba al poble sacsejat, masegat, baldat, de tantes hores de tartana; i a la creu del terme o a l'ermita es troba amb els parents que l'esperen amb els braços oberts; i amb aquests mateixos braços amorosos es veu altre cop baldat, masegat, sacsejat, materialment.

Si la parentela està dividida en dues o tres famílies, aquest foraster es veu apurat per aconseguir-los a tots.

—Tafol!... Has de venir a casa nostra!

—Doncs si no vens a casa ens enfadarem.

—A nosaltres ens sobra un llit.

—En el nostre hi estaràs més tou, que hi han més matalaços.

—Si vens a casa, tindràs un balcó que dona a la plaça.

—I nosaltres vivim davant del envelat.

—Mireu que me'n vaig a l'hostal!...—acaba per dir l'interpel·lat amb una mitja indignació que's condensa en un amable somris.

I les baralles dels parents se suavitzen amb la promesa formal del foraster de repartir-se la gana i la sòn entre els llits i les taules dels generosos ofertors.

I, des de aquest punt, adéu llibertat!... adéu santa voluntat!... adéu *libre albedriol!*...

El foraster, així que entra al poble, ja no és una persona amb drets constitucionals, ni amb iniciatives pròpies, ni amb res; no és més que una joguina dels parents, que's diverteixen amb ell fent-lo ballar com un ninot.

De tant que l'estimen, l'abonyeguen. A tota hora es pensen que ha de tenir gana i set i sòn; no l'atipen, l'embaflen de bons talls; no'l regalen amb fruita, l'indigesten; no l'obsequien amb bones begudes, l'inflen de tant beure lo bò i millor del celler.

El foraster que té parents al poble, no pot donar-se el gust d'anar-se'n sol allà on li sembla; ha de deixar-se acompanyar sempre i a tot arreu per la *amable* parentela.

Que el foraster va de compres a un establiment?

—Ja està pagat!

Que van al cafè a pendre alguna cosa, i el foraster fa acció de pagar?

—La moneda dels forasters no és bona.

I aixís al ball, i al teatre, i al cine... Sempre la mateixa cantarella: Ja està pagat!

El foraster, al entornar-se'n, després dels tres dies de festa, exclama:

—No m'han deixat pagar, però vaja... Ja s'ho han cobrat amb abraçades!... I quins parents més empalagosos!

De mal agraits l'infern n'és plé.

Menos mal que, al ésser fòra, els parents exclamen per la seva banda:

—Gracies a Déu que és fòra!... Si es queda un dia més ens arruina!

Per això trobem que és més de plànyer aquest foraster que'l que va a les festes majors sense ajuda de parents, però amb vint duros a la butxaca.

La modista desolada

Perque diumenge és la festa major i a la plaça hi haurà ballades tot el dia i bell engany de focs d'artifici a la nit; perque en aquell moment una mica religiós una mica sensual del *ball de socis*, s'obrirà al amor moltes ponce-lles noves, la modista, la *Rosita*—no hi ha cap modista que li diguin Roseta—treballa tot el dia i tota la nit fins que les mans no poden més i sembla que'ls dits li vagin a caure.

Perque el diumenge és festa major, i a la festa major és de bella consuetut que les donzelles que esperen l'amor i les que esperen l'esperança de l'amor vesteixen un traço nou tot vaporós i clar i ple de temptacions.

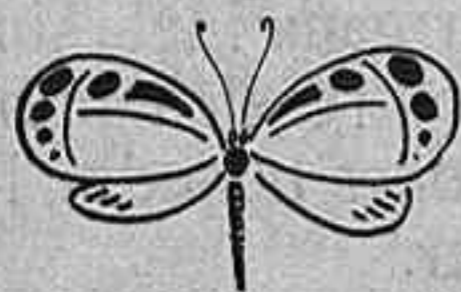
I la Rosita va d'una casa a l'altra, cus tot el dia, emprova, corre; no hi ha repós per a ella. La setmana abans de la festa, la modista, com una Parca bona noia i maca, té a les seves mans els fils de moltes vides.

Halagada, cuidada, mimada per totes les noies, per totes les joves, la pobra modista, malgrat tot, no està contenta.

El séu vestit de festa major, l'*únic*, aquell que ella es volia fer distint al de totes, resta abandonat a causa de la massa feina.

I diumenge... mentres les noies balladores llueixen orgulloses i contentes els vestits de la *Rosita*, la modista desolada, en un recó, quasi plora perque ella no ha pogut estrenar vestit.

I quan és festa major i una donzella no estrena vestit, una gran tragedia palpita sota l'ampla tela de l'envelat...

La sortija

Nostre Senyor, aixís com va criar animals i plantes de tota mena, també va criar el senyor abnegat que sab organitzar sortiges.

La sortija en el dia de la festa major vé a ésser com una olla xica dins d'una de gran; festa dintre festa.

Es l'acte popular per excel·lencia; el més ignocent, puix es dedica en primer lloc a la quitxalla, però també el més típic i més despullat de hipocresies.

La sortija és la tradicional festa de carrer, i és per als infants, que ne són protagonistes i espectadors a la vegada.

No obstant, cal confessar que els grans també hi disfruten de valent.

I qui hi disfruta més és l'abnegat organitzador, exemplar raro, però que sempre existeix allà on hi ha dues dotzenes de veïns.

El senyor abnegat que organitza sortiges lo primer que fa és obrir la subscripció voluntaria. Segons els quartos que's fan, les tires de *cadenea* o el *sarrell* són més clares o més espesses. Però sempre el senyor abnegat és el que hi posa més quartos i més feina. Ell guarneix el carrer, ell engega la traca, ell compra el cove de fruita per a els cubells, i ell amb quatre taulons, una dotzena de cadires, una bandera de les quatre barres i uns quants branquillons verds, deixa llest un *tablado* per a els músics que sembla un altar major.

La festa de la sortija, en realitat, no comença fins a mitja tarde, i consta de variades cerimonies entre les quals sobresurten les següents:

Els cubells de la fruita, quadro de mullader i gatzara; el trencament de l'olla; les corregudes de sacs; el plat de farina i la paella emmascarada.

Tots aquests números són dirigits per l'abnegat senyor organitzador, qui durant tota la tarde es multiplica posant ordre a la mainada, apaivagant el séu exaltament i procurant que ningú prengui mal.

El senyor abnegat s'enrogalla, i süa, i la camisa li va sortint fóra les calces.

I després, acabada la festa, el senyor abnegat organitzador de sortiges encara té dos dies de feina en desguarnir el carrer.

El número que no consta en el programa

Aquest número és la pluja.

La pluja intempestiva que vé a aigualir la festa, des-tarotant les il·lusions del jovent i fomentant l'ateisme entre'ls desenganyats.

Quants, d'aqueixos que no creuen en res, els hi vé de una pluja de festa major!... Comencen per burlar-se del patró de la vila, al veure que en el Cel té tan poca influencia; es riuen de les pregaries del senyor rector, al penetrar-se de la seva total ineficacia; i acaben renegant de Sant Pere, de la seva regadora i de tota la seva política hidràulica.

De vegades la pluja del dia de festa major es presenta en forma de xàfec inesperat; un cap de núbol, una ruixada d'estiu, quatre gotellades fortes, sense importancia però que ja basten a deslluir les balles o la sortija, o la serenata, o la tornaboda; ja n'hi ha prou per a que els hereus que estrenen berret de palla l'hagin de dur embolicat amb un mocador, perque no se'ls desengomi, i les pubilles tinguin de girar-se les faldilles amunt, posant-se-les al cap a tall de caputxa, perque no se'ls facin garrons amb les fanguetes.

Altres vegades la pluja és empipadora, d'aquelles de fer patir i de no acabar mai. No se'n pot dir pluja, però és un xim-xim seguit i persistent; no arriba a fer anar cap riera, però arriba a desesperar per la patxorra del abocador celestial. El cel gris, tot allisat, de color de plom, i, de tant en tant, vinga el xim-xim, les fines i minúscules gotetes que voleien com si fossin engegades amb polvoritzador.

—Quin temps!

—Es una llàstima!

—Ja va bé que ploqui per l'agost, que hi haurà bolets.

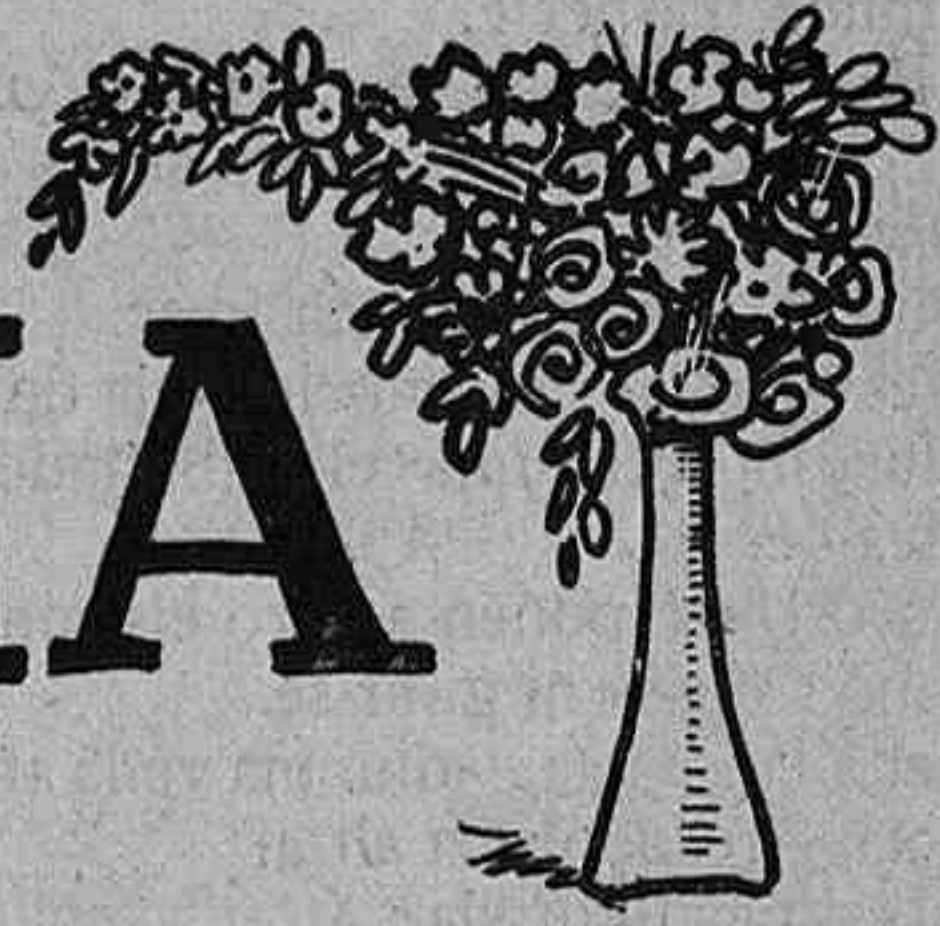
—També podia esperar fer-ho un altre dia.

Quan plou per la festa major, ningú parla d'altra cosa; és un èxit a l'inversa, que sols logra aconseguir aquest número fóra del programa.

Fóra del programa segons en quins pobles, perque en alguns, com Barcelona, ja li podrien ben bé posar.

LA TOIA

Quan ja tot-hom està encès dintre de l'envelat; quan se han ballat els balls de socis amb obligats i exclusivisme; se ha ballat el ball dels quintos com a obsequi als sorges de la població, el ball dels *lletons* dedicat al jove de la primera volada, el ball de casats amb solteres i viceversa; el parell d'americanes expresses pels forasters, tres valsets pels que'n saben, la polka per a galopar i els *llancers* per a clavar se mutues patacades en senyal d'amistat i alegria, s'arriba a la mitja part, hora solemne i culminant del ball de tarde.

L'envelat és ple de gom a gom; la llum del sol al pondre's se barreja i es confón amb el baf espès d'aquell àmbit de cretona florejada; les parelles s'apreten unes amb altres, s'encenen els llums, pugén de tó els daurats de les cornucopies, cauen més elegants els peus dels cortinatges ventureros, llúen bruniys clatells i galtes de la concurrència traspuant gota a gota horxates, *grasioses* i aixarops, begudes propies de la diada.

Les noies, manifesten clarament trobar-se en l'hora tonta, els minyons ho presenten, esperant que els hi passi l'hora: tot-hom bull fervorosament, tot-hom desitja amb ansia. La més ingènua cometria un pecat mortal, el més innocent s'extasia pensant-hi, la suor brolla abundosa, el respirar esdevé panteig, les converses s'estronquen, els ulls llampeguen. El més negat veuria que en aquells moments, les noies darien tot lo que tenen i els minyons pendrien tot lo que els dessin.

El cornetí de la cobla, experimentat psicòleg, vol desfer l'encís que per l'envelat fulgura i arrenca del cornetí una estridència anunciant amb só de crida, que va a subastar-se la toia.

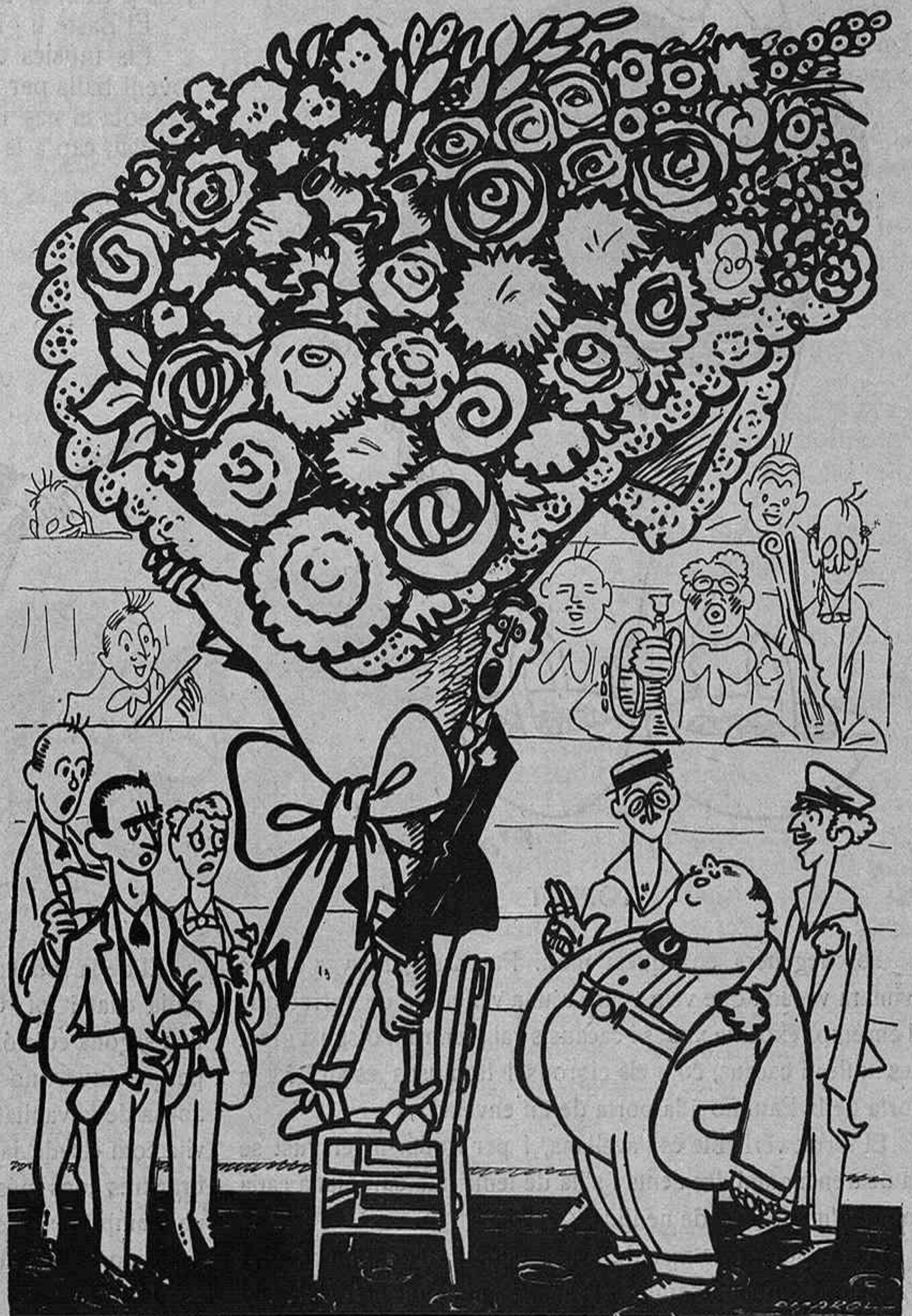
Un comentari general i cridaner segueix al toc de corneta: la concurrència s'agombola al catafalc dels músics: fadrins i minyones han deixat l'encant, augmentant la suada i comença la subasta de la toia presidida per la comissió de ball que va per cobrir gastos.

Un atrevit ne dona *una pela!* La gent riu i la comissió s'indigna per l'atreuiment.

—Tres peles!— crida un altre i els homes riuen recordant aquest preu fixo i sapigut.

—Un nap! — i la gent torna a riure l'al·lusió del graciós.

El preu va pujant a poc a poc. Les dònes de sa casa comencen a esgarrifar-se, les noies miren fixo an els fadrins com atiant-los i a la comissió de ball no li surten encare els comptes, quan entra al envelat l'hereu de càl Basté amb quatre turiferaris.

La cosa muda d'aspecte.

L'hereu Basté entra fent-se càrrec, el *puro* a la boca; mira de reull, i girant-se de cara als amics que ja n'esperen una de crespa, diu:

—Dèu duros!—i es queda tan fresc.

El pànic és general i la emoció puja de tò.

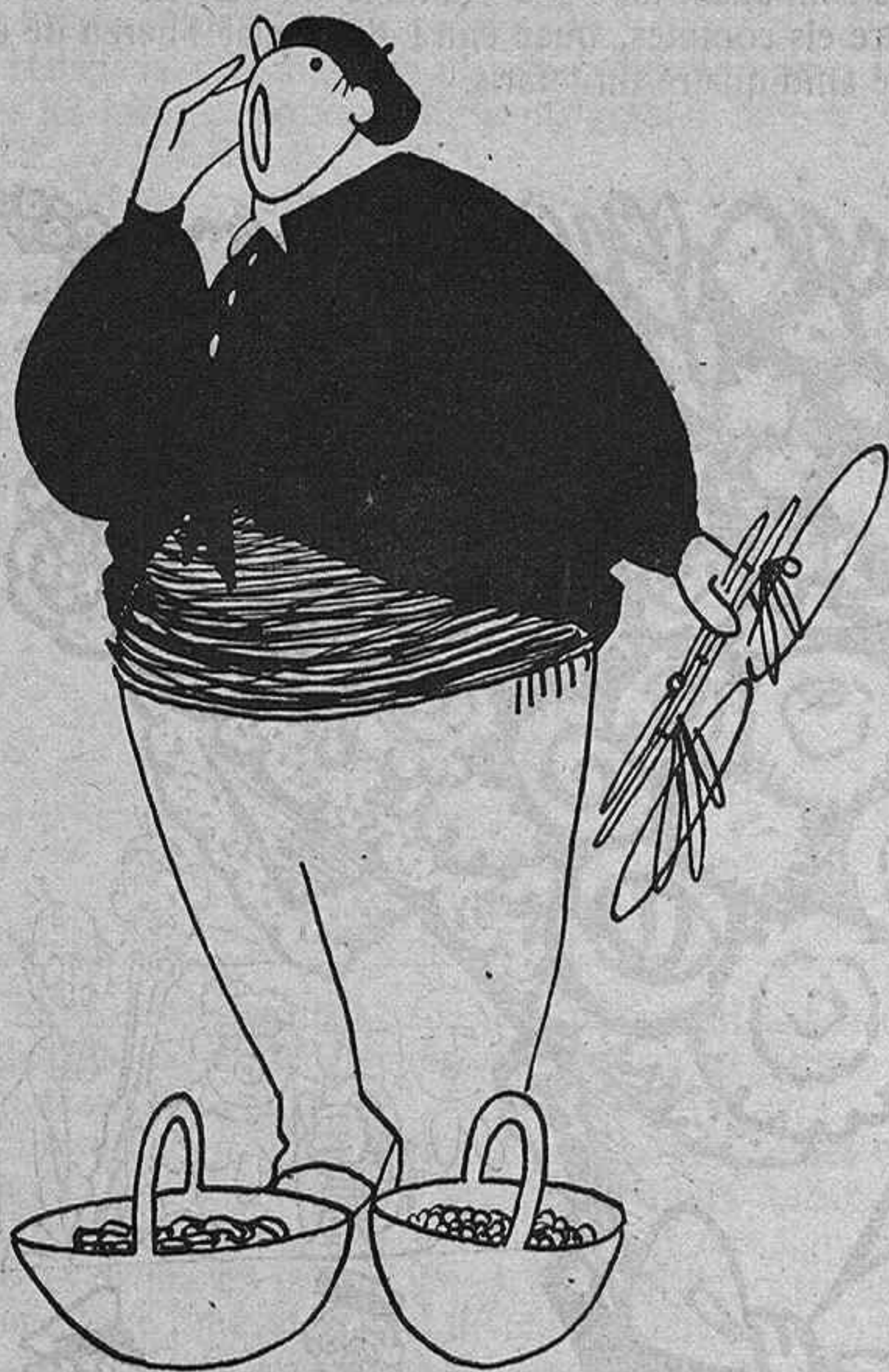
—Dèu duros?—pregunta el subastador, tement no haver-ho entès bé.

—Dèu duros!—responen a coro els amics del hereu rumbós que no's digna ni girar-se.

—Serà per a la Pepeta,—diu una vella amatenta.—No! per l'Antonieta,—respón una altra.

—Qui sab si per l'Ignasia?

—Totes tres se l'han ben guanyada, reprèn la de més enllà que deu saber-ne un niu.

TORRAT

Tot degenera en aquest món. Puc assegurar-vos que la primera vegada que vaig veure a una venedora de torrat que al ensemps expenia xufles i cacauets vaig tenir un disgust gran. Les xufles i cacaus, com els cigrons i tramusos estàn bé a la porta de la Pau, no a la porta de un envelat.

El torrat veritable és l'avellana, i per trobar-hi el gust se ha de trencar amb les dents i s'ha de tenir una enrabiada cada cop que'n surt una de neulida.

Lector, no tornis mai de festa major sense un mocadoret d'aquests bombons naturals, i mentres hi siguis no deixis mai de trencar-ne.

—Dèu duros! a la una!

Silenci absolut.

—Dèu duros a les dugues!—Més silenci, i l'hereu de càl Basté comença a comptar els quartos i quan van a caure les «tres!» solemnes i definitives de la boca del vocal de torn, surt d'un recó de l'envelat una veu primeta que canta:

—*Doy veinte pesos por el ramillete!*...

La estupefacció és immensa.

El Basté se torna groc i s'envaina els dèu duros: els séus amics prenen actituds contra tot-hom. La Pepeta, la Antonieta, l'Ignasia i altres miren irades al intrús i tot-hom se pregunta desorientat què diantre en vol fer de la toia l'*indiano*.

—Vint duros a les tres!

Exclama radiant el vocal de torn que veu salvat el dèficit i l'*indiano* avença amb els vint duros al cap dels dits, pren la toia, i com si volgués donar una satisfacció al jovent del poble en la persona del hereu Basté, se hi encara i li diu:

—*Dispense, mi amigo. Es para regalarla a la Mare de Déu y cumplir una prometensa que hise en el Paraguay.*

El Basté li gira l'esquena; ningú li torna resposta.

Els musics comencen l'americana de la toia que el jovent balla per que sí, la comissió fa el *recuento* rient per sota el nas i la toia seguida de l'*indiano* travessa el envelat, cap a la Rectoria en mans del enterra-morts.

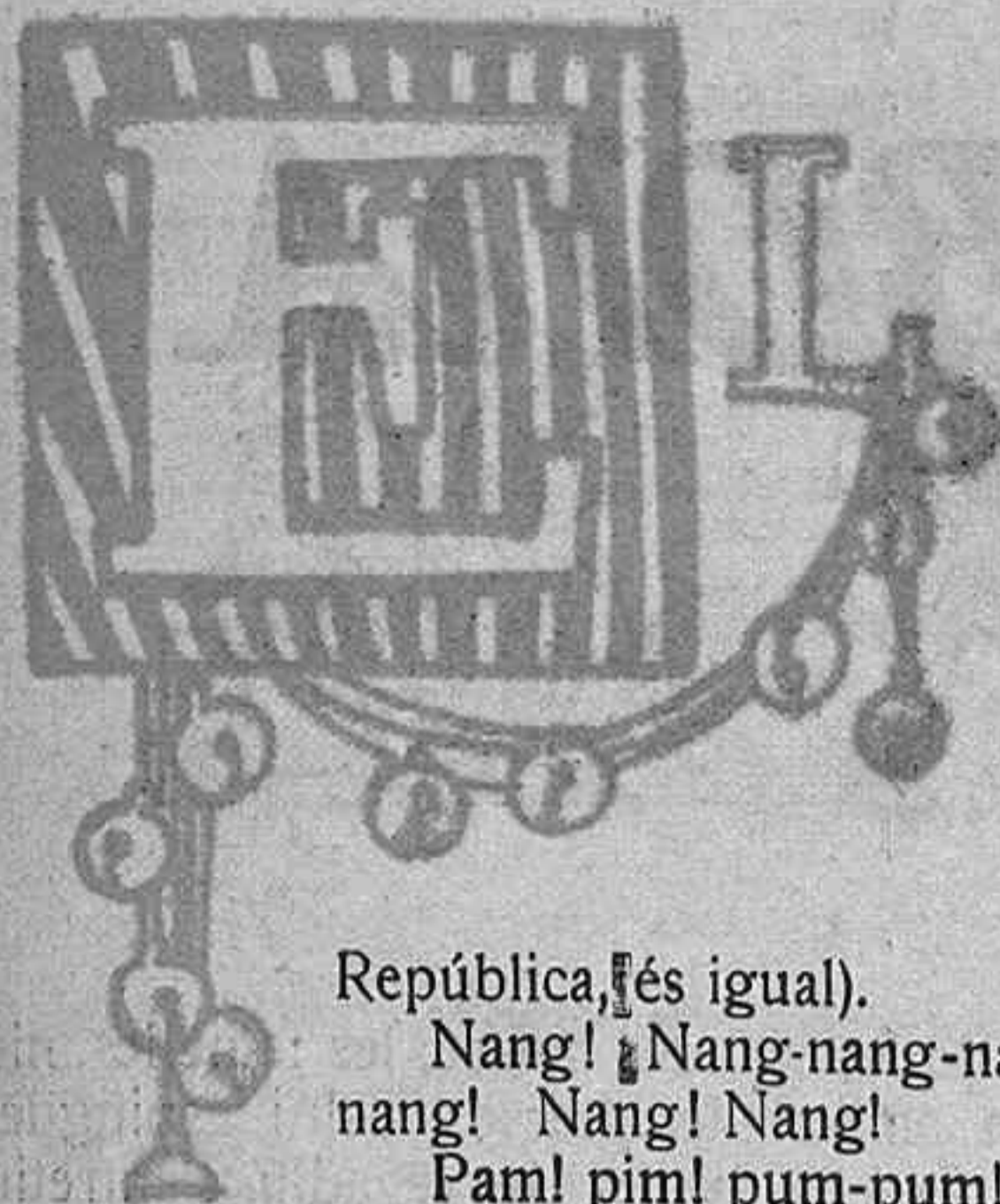
F. CAMPS MARGARIT

EL DE LA RODELLA

El de la rodella quasi sempre és de mitja edat, més que de mitja edat i tot. Quasi sempre és geperut. En el fons resulta una segona edició del de les neules però amb més malícia, perquè aquest no exposa ni neules per caçar incautes, usa i abusa de la vanitat de tirador que tenen tant els fadrins de la vila com els de la ciutat i cada vegada que fan tap els deixa tirar tres cops més i això no li costa res perquè an allí se dispara amb fletxa i escopeta de vent.

Després vé lo de sempre, a qui en sab més, la rodada... res. Una mena de joc de xapes amb banquer i casa que és en una pessa el de la rodella.

DIPUTAT

República, és igual).

Nang! Nang-nang-nang! Nang-nang-nang!
Nang! Nang!

Pam! pim! pum-pum!

Visca! Visca! Visca nostre diputat!

Tot aquest soroll el fan de dues a tres-centes boques, les campanes de la vila i un rengle de morterets, al voltant d'una tartana, el cavall o la mula, de la qual ja comencen a estar empipats, i el carreter més que'l cavall o la mula.

Dintre la tartana hi van el cabo del somatén, el secretari i don Jordi. Aquest ordre s'hauria d'alterar, perquè el lloc d'honor s'hauria de deixar al secretari, que és qui mana. Però, vaja... deixem-lo a don Jordi, el diputat pel districte, o pels secretaris del districte.

La tartana s'ha parat a uns trescents metres del poble. El senyor batlle s'acosta a la portella, l'obre i diu:

—¿Está muy mareado, don Jorge?

—No, amic Artigues, no.

—Pues mire, ahora tendrá de bajar, porque como aún no está terminada la carretera, que usted nos ha hecho hacer, se va mejor a pie.

—Millor, aixís estirarem les cames.

—Cuando quiera, pues. Quim, fes apartar an aquests bordegaços. ¿Le gusta el paisaje? ¿Ve aquel palomar de allí? Pues es su casa y la mía.

—Però, amic Artigues, parli en català, miri que se li assecarà la boca.

—Con su permiso, pues. Miri, ara anirem a casa, on podrà raspallar-se i fer la *mañana*, depresseta, sab, depresseta, perquè ja han tocat el segón. Desseguida al ofici; hi ha un predicador dels bons i l'orquestra de l'envelat. Al sortir anirem a cà la Vila i farem recepció; venen cinc o sis batlles de l'encontrada, després anirem a veure les obres de les escoles i a posar la primera pedra al escorxador. Què li sembla?

—Home, home, pot-ser ne fa massa.

—Vostè s'ho mereix tot. Després anirem al cafè de Dalt, jo no més vaig al cafè de Dalt; els de

Pam! pim! pum!
Visca el nostre diputat! Visca don Jordi! Visca Catalunya! (o la

baix són els contraris. Després a dinar a casa.

—Al colomar?

—No, home, sota el colomar. Serem molts, però no s'espanti, per tot-hom hi haurà vianda. Res de romanços; teca, sab, teca.

(El pobre diputat sua).

—Ja som a casa; passi, don Jorge.

María! Noia! Roseta!

Aquí té la meva costella, la noia i una neboda que no té pares i tenim recullida. Apa, acompanyeu a don Jorge a rentar-se i mentrestant treieu carquinyolis, vi ranci i aiguardent. Què diu, que no'n vol? Si no se'n veurà tip, home, si no sab lo que's bò. Jo me'n emporto a missa en una ampolleta embolicada amb el mocador i a mig sermó faig beguda; amb dissimulo, és clar, però si no ho fes m'adormiria.

Chin-na! chin-na! chin-na!

—Alça! Ja són aquí els musics i l'agutzil; anem, don Jorge? Vosaltres poseu-vos desseguida la mantellina i no tardeu.

El diputat compleix tot el programa anunciat. Pateix... Sobre tot a l'hora de dinar, l'home no pot, teca, teca.

—No vui res més, gracies.

—Que no li agrada? Que li facin uns ous.

—No!

—Com li sembli.

Acabat de dinar tornen al cafè de Dalt; allí se parla de política i necessitats de pobles i necessitats de batlles i secretaris.

Desseguida al envelat; l'asseuen a la presidència i, quan arriba el vals de socis, el batlle treu la costella a ballar i després de mitja dotzena de giravolts s'acosta al diputat i, oferint-li la senyora, li diu:

—Alça, don Jorge, cargolint-la.

—Què havem de cargolar?

—La ballaruga.

—Es que ja estic cansat.

—Els cansats fan la feina.

—Això es massa compliment!

—Alabat sia, déu, doncs.

Al pobre martre encara li manca patir: el sopar, els focs artificials i el dormir dur.

MONI

Es el darrer acte de la festa major i el de més xivarri i de més bulla. Com si diguessim, el walç esbojarrat del acabament del programa; el va-i-tot de l'alegria; el comiat de la xerinola.

La tornaboda té lloc l'endemà del darrer dia de festa; acostuma a celebrar-se al camp, al aire lliure; una fontada en tota regla, qual únic objecte és acabar-se la cabra rostida i escurar la carcanada de l'oca; (les carcanades del ànec i el pollastre ja les han posades el dia abans al arroç).

Es una festa *bucòlica* en tots sentits, que presideixen Ceres, Bacus, Pan, el senyor secretari en nom del batlle, i dos moços de l'esquadra. A falta de moços, dos senyors... civils.

La tornaboda és un número de caràcter popular més natural, més ingenu i més *francòfil* que'ls altres números de la festa; sembla una costum arcadiana, una pàgina grega primitiva, arrencada de les pastorals d'en Longus.

Tot el veïnat es dona cita a la font tradicional, la més ombrívola, la més espaiosa; qui hi va amb carro, qui amb tartana i qui a peu; qui hi va amb un cistell, qui amb un còve, segons el tamany de les graelles o de la caçola.

L'aigua hi és frescal i sanitària, però els il·lustres vilatobins no hi van per a beure-la, sinó per a refrescar-hi el vi.

Si no ha tingut pressa per a anar-se'n a una altra festa major, la orquestra també hi pren part a la tornaboda. Els músics són gent feïnera i diligent, però si no tenen compromís, que de vegades *altres pobles els esperen*, accepten de bon grat l'obligació de sonar en la tornaboda, a canvi d'un mínuscol augment en els honoraris i la propina d'un parell de costelles amb all i oli.

I allà van l'abnegat trompa, i el clarinet, i el cornetí, i el saxofón, i els altres, a suar la cansalada... i a menjar-se-la si convé.

Els pagesos habitants a la masia de més aprop de la font, deixen les onze cadires indispensables per a que'ls infeliços artistes puguin estar com persones, doncs no hi ha res més ridícol ni més denigrant per un contraaix que haver de tocar assegut a terra.

Mentres dura la franca expansió de la tornaboda tot és permès en aquella Arcàdia. Els casats poden donar patacades a les anques molçudes de la dona del veï; les solteres poden parlar gras amb els viudots, i els tendres enamorats tenen dret a perdre's per les ginesteres altes.

La mare Natura, que és una bona senyora tot cor i tot sinceritat, amiga dels esclats amorosos sens hipocresia, protegeix amb el seu mantell verd les sensuals indiscrecions dels concurrents a la tornaboda. I la verdor s'en-

comana i el greix de les viandes també; les femelles, ninfes de secà, riuen amb rialles grasses, ais! i espinguets aguts, com si els homes, faunes de regadiu, s'entretinguessin en fer-les-hi pessigolles.

Algunes voltes, d'aqueixos esplais de la tornaboda, en resulten, al cap d'uns quants mesos, *bodes...* amb *torna*, lo qual no disgusta tampoc a la mare Natura ni al senyor rector, que veu en perspectiva un grapat de rals per bateig i per casori.

Per allà a mitja tarde es congreguen els veïns al lloc designat, acampant pels voltants de la font, amb la mateixa devoció que si es tractés d'un aplec a la santa ermita del terme.

I allà comencen l'animació i la gresca i la tavola; tavola, gresca i animació que no acaben fins ben entrat el cap-vespre, fins que la fosca ho emmantella tot.

Lo essencial, de la tornaboda, és l'àpet.

Lo secundari, però de bastanta transcendència, la ballaruga. Tornaboda sense dansa és com un tomàtec sense sal.

Els músics r'epeteixen, durant aquest acte, les peces més celebrades en la serenada al senyor Alcalde i en l'envelat.

Acostuma a ésser un programa escullidíssim i variat; sobre tot variat:

Gran sinfonia, al arribar les colles.

Walç de la lligacama, amb obligació d'ensenyar-la.

Polka saltada, al encendre el fogueró.

Americana del arrapa't Jep, mentres l'arroç fa xup-xup.

Sardana de *La Santa Espina*, tot escurant la del peix.

Mazurka del trago.

Intermedi de reglament per a donar temps a que roseguin els músics.

Més *americana*, corejada pels concurrents.

Una altra sardana.

Una altra polka, amb acompanyament d'ossets (els del ànec).

Walç amb obligat de cornetí i obligació de trompada.

Pas-doble final.

I tot això amb intermitències de menjar i alçar la bóta; entre pecics i rialles i cridories i cançons.

Embafats, tips de vianda, llencen els ossos mal escu-rats per damunt de les verdices, com si sembressin teca per a que la generosa mare terra els ne dongui amb escreix una altra anyada. I després de menjar, dancen; i tornen a menjar i tornen a dansar i apreten el cul del gat i claven queixalada a l'última cuixa de pollastre.

I aquí s'acaba la festa de les persones... Perque els gossos, l'endemà, encara fan festa major.

FRA NOI

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

LLIBRES DE FESTA MAJOR

C. GUMÀ

ART DE FESTEJAR

CATECISME AMORÓS, EN VERS

il·lustrat per M. MOLINÉ

Un tomo

DOS RALS

C. GUMA

GUIA DEL CONQUISTADOR

(Segona part del ART DE FESTEJAR)

Un tomo

DOS RALS

FREDERICH SOLER (PITARRA)

GRA Y PALLA (PAPER PER MATAR RATOS)

COL·LECCIÓ DE POESIES

Un tomo

DOS RALS

SANTIAGO RUSIÑOL

L'ENVELAT DE BAIX

Un tomo

UNA pesseta

SANTIAGO RUSIÑOL

ELS JOCS FLORALS DE CANPROSA

Un tomo

UNA pesseta

CIENCIAS Y PACIENCIAS

(DEL CALAIX D'UN SABI)

per FRA NOI

Un tomo

UNA pesseta

LES FESTES DE VILATRISTA

PROGRAMA SATÍRIC DE LES FESTES DE LA MERCÉ

per A. COCA Y PONCEM

Un tomo

DOS rals

JEPH DE JESPUS

TONTERIES

Un tomo

Pessetes 2

JOSEP BURGAS (Mayet)

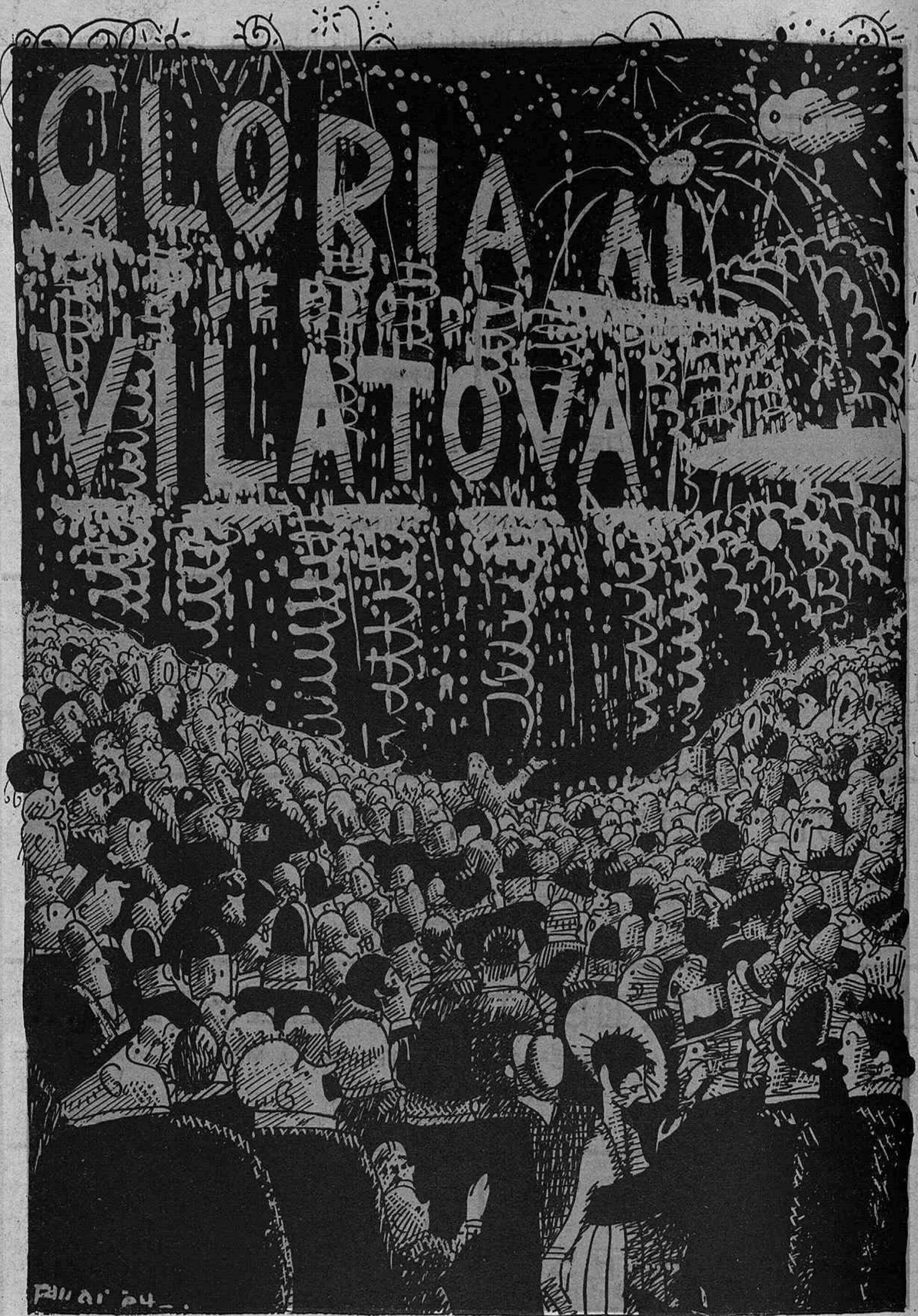
EL LLIBRE DELS PÉTONS

(AMORETES A CAU D'ORELLA)

Un tomo

DOS rals

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponals se'ls otorguen rebaixes.

CASTELL DE FOCS

El número de més èxit de les festes de Vilatóva